

กรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่  
อำเภอเขาวง ปี ๒๕๖๙

สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง  
จังหวัดกาฬสินธุ์

## คำนำ

การพัฒนาภาคการเกษตรของอำเภอเขาวงในปัจจุบันต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อน ทั้งผลกระทบจากภาวะภูมิอากาศที่แปรปรวน ปัญหาภาวะแล้งและฝนทิ้งช่วง ราคาสินค้าเกษตรที่ไม่แน่นอน ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรในพื้นที่ซึ่งมีเกษตรกรสูงอายุเพิ่มขึ้นและแรงงานในภาคการเกษตรลดลง

กรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่อำเภอเขาวง ปี ๒๕๖๙ ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาการเกษตรให้สอดคล้องกับบริบทและศักยภาพของพื้นที่ โดยมุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การสร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร การส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่และเกษตรอินทรีย์ การบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสม ตลอดจนการสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรเกษตรกรและเครือข่ายในพื้นที่

สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า กรอบพัฒนาฯ ฉบับนี้จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเกษตรกร เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาการเกษตรของอำเภอเขาวงให้เกิดความยั่งยืน เกษตรกรมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และนโยบายของรัฐบาล

สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวงขอขอบคุณทุกภาคส่วนที่มีส่วนร่วมในการจัดทำกรอบพัฒนาฯ ฉบับนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกษตรกรอำเภอเขาวงมีความมั่นคงทางอาชีพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง

พ.ศ. ๒๕๖๙

# สารบัญ

	หน้า
คำนำ	๒
สารบัญ	๓
สารบัญตาราง	๕
สารบัญภาพ	๗
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป	
<u>ข้อมูลด้านกายภาพ</u>	
๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	๘
๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	๘
๑.๒ อาณาเขต	๘
๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง	๘
๒. ลักษณะภูมิประเทศ	๑๐
๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม	๑๐
๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน	๑๑
๒.๓ กลุ่มชุดดิน	๑๑
๓. ลักษณะภูมิอากาศ	๑๒
๓.๑ ฤดูกาล	๑๒
๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ	๑๓
๔. เส้นทางคมนาคม	๑๓
๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล	๑๓
๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ	๑๓
๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๑๔
๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ	๑๔
๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ	๑๔
๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑๕
<u>ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ</u>	
๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ	๑๖
๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI	๑๘
<u>ข้อมูลด้านสังคม</u>	
๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร	๑๘
๑.๑ เกษตรกร	๑๘
๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร	๒๑

## สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
<b>บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ</b>	
๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ	๒๙
๑.๑ แหล่งน้ำหลัก	๒๙
๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม	๒๙
๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต	๓๑
๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก	๓๒
๑.๕ ต้นทุนการผลิต	๓๒
๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด	๓๓
๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	๓๓
๒. การวิเคราะห์ Supply chain	๓๕
<b>บทที่ ๓ บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่</b>	
๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ	๓๘
๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๔๑
บรรณานุกรม	

## สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑	แสดงเขตการปกครอง	๙
๒	แสดงสรุปเขตการปกครอง	๙
๓	แสดงพื้นที่ป่าไม้	๑๑
๔	แสดงข้อมูลฤดูกาล	๑๓
๕	แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี	๑๓
๖	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง	๑๖
๗	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก	๑๕
๘	แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	๑๕
๙	แสดงข้อมูลบ่อบาดาล	๑๕
๑๐	แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑๕
๑๑	แสดงข้อมูลด้านพืช	๑๗
๑๒	แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์	๑๗
๑๓	แสดงข้อมูลด้านประมง	๑๘
๑๔	แสดงจำนวนครัวเรือน และประชากร	๑๘
๑๕	แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ	๑๙
๑๖	แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ	๑๙
๑๗	แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน	๑๙
๑๘	แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์	๒๑
๑๙	แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร	๒๑
๒๐	แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์	๒๒
๒๑	แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๔
๒๒	แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ	๒๔
๒๓	แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์	๒๕
๒๔	แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร	๒๕
๒๕	แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร	๒๕
๒๖	แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน	๒๖
๒๗	แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	๒๗

## สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๒๘	แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่	๒๗
๒๙	แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว	๒๙
๓๐	แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตข้าว	๓๐
๓๑	แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม	๓๑
๓๒	แสดงต้นทุนการผลิต	๓๒
๓๓	แสดงเกษตรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่	๓๔
๓๔	แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	๓๔
๓๕	แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้า ข้าว อำเภอเขาวง	๓๕
๓๖	แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)	๓๘
๓๗	แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๔๑

## สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑	แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอ	๘
๒	แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอ	๑๐
๓	แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอ	๑๑
๔	แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอ	๑๒
๕	แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอ	๑๖
๖	แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว	๒๙
๗	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง)	๓๐
๘	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว ตามระดับชั้นความเหมาะสม	๓๑
๙	แสดงปฏิทินการเพาะปลูก	๓๒
๑๐	แสดงวิธีการตลาดอำเภอ	๓๓

# บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

## ข้อมูลด้ายกายภาพ

### ๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

#### ๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

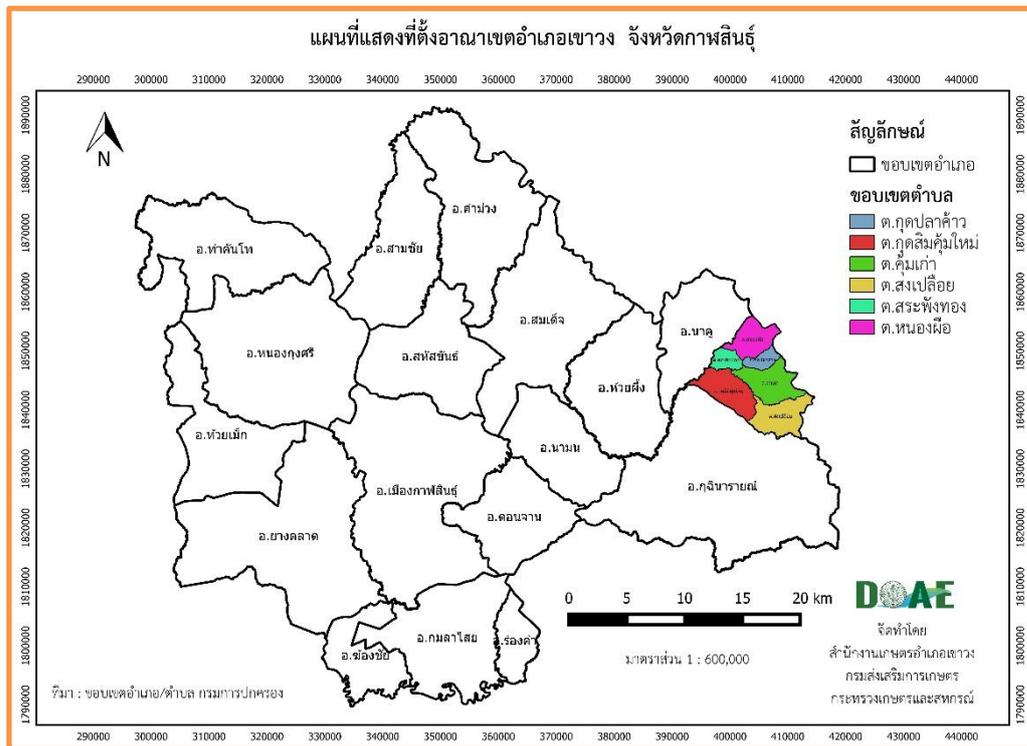
อำเภอเขาวง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดกาฬสินธุ์ อยู่บริเวณเทือกเขาภูพาน ระยะทางห่างจากจังหวัดกาฬสินธุ์ ๙๘ กิโลเมตร โดยมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ ๒๐๗ ตารางกิโลเมตร

#### ๑.๒ อาณาเขต

อำเภอเขาวง มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์ และอำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร
- ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์

แผนที่แสดงขอบเขตอำเภอเขาวง  
จังหวัดกาฬสินธุ์



ภาพที่ ๑ แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอ  
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง, พ.ศ.๒๕๖๙)

#### ๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

- การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตปกครองออกเป็น ๑ อำเภอ ๖ ตำบล ๗๒ หมู่บ้าน

- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น เทศบาล จำนวน ๔ แห่ง  
องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๒ แห่ง

ตารางที่ ๑ แสดงเขตการปกครอง

ตำบล หมู่ที่	ตำบลสงเปลือย	ตำบลคุ้มเก่า	ตำบลกุตสิมคุ้ม ใหม่	ตำบลกุต ปลาข้าว	ตำบลสระ พังทอง	ตำบล หนองผือ
๑	ดอนไม้คุ้ม	คุ้มเก่า	กุตสิมคุ้มใหม่	กุตปลาข้าว	ดงหวาย	หนองผือ
๒	หนองแสง	คุ้มเก่า	กุตสิมคุ้มใหม่	สุขเกษม	โคกมะลิ	โพธิ์ไทร
๓	หนองหญ้าไย	คุ้มเก่า	กุตกว้าง	กุตตูม	โนนสะอาด	โพนวิสัย
๔	กุตบอด	ดอนแก้ว	กุตสิมคุ้มใหม่	ซ่ง	สั้มป่อย	โพนนาคี
๕	ดอนฮูสา	ม่วงไข่	โนนสำราญ	ทุ่งกระเดา	กุตกอก	นาตาหลิว
๖	นาวิ	น้อยนาเจริญ	โพนสว่าง	กุตปลาข้าว พัฒนา	โพธิ์ศรี	โพนวิสัย
๗	นาวิ	โนนสูง	โพนวิมาน	สันติสุข	โนนพิบูล	หนองกวาง
๘	ดอนสวรรค์	ดอนแก้วใหม่	สมสนุก	-	-	ม่วงหวาน
๙	ดอนสว่าง	หนองสำราญ	กุตสิมพัฒนา	-	-	หนองผือ พัฒนา
๑๐	อุดมศิลปะ	กุตต่อแก่น	ดอนจันทร์	-	-	โพนนาคี
๑๑	ดอนจราบ	ดงหมู	โนนศิริไล	-	-	-
๑๒	โชคชัยพัฒนา	โนนสวรรค์	โพนสวรรค์	--	-	-
๑๓	โชคพัฒนา	แดนสามัคคี	โนนเจริญ	-	-	-
๑๔	ดอนเจ้าปู่	แสนสุข	-	-	-	-
๑๕	นาคำ	ดอนแก้ว สามัคคี	-	--	-	-
๑๖	หนองตากไฮ	สายนาเวียง	-	--	-	-
๑๗	-	ดอนแก้วพัฒนา	-	-	-	-
๑๘	-	โพธิ์ทอง	-	-	-	-

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์, พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๒ แสดงสรุปเขตการปกครอง

ตำบล	เนื้อที่ทั้งหมด (ไร่)	อบต	เทศบาลตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวน บ้าน (ครัวเรือน)
ตำบลสงเปลือย	๓๑,๒๔๓.๗๒	-	๑	๑๖	๓,๐๑๐
ตำบลคุ้มเก่า	๓๒,๐๑๙.๑๑	๑	๑	๑๘	๔,๓๓๔
ตำบลกุตสิมคุ้มใหม่	๓๒,๕๐๓.๓๕	-	๑	๑๓	๓,๐๙๖

ตำบลกุดปลาเค้า	๑,๐๐๗๙.๖๖	-	๑	๗	๑,๒๔๘
ตำบลสระพังทอง	๙,๗๘๔.๕๑	-	๑	๗	๑,๐๕๕
ตำบลหนองฝื่อ	๒๑,๖๓๒.๑๐	๑	-	๑๐	๒,๒๔๗
<b>รวม</b>	<b>๑๓๒,๒๖๒.๔๕</b>	<b>๒</b>	<b>๕</b>	<b>๒๒</b>	<b>๑๔,๙๙๐</b>

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์, พ.ศ.๒๕๖๙

## ๒. ลักษณะภูมิประเทศ

### ๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

อำเภอเขาวง มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบสูงและภูเขา สลับกับที่ราบลุ่ม โดยมีลักษณะเฉพาะดังนี้ ภูเขาและที่ราบสูง มีเทือกเขาภูพาน ซึ่งเป็นเทือกเขาสำคัญทอดผ่านพื้นที่ ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงสลับเนินเขา มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ ๒๐๐-๓๐๐ เมตร

ป่าไม้ มีพื้นที่ป่าไม้กระจายอยู่บริเวณภูเขาและเนินเขา เป็นป่าเบญจพรรณและป่าดิบแล้ง

ที่ราบลุ่ม มีที่ราบลุ่มแคบ ๆ สลับอยู่ตามหุบเขาและตามลำห้วย เหมาะสำหรับการทำการเกษตร

โดยเฉพาะการปลูกข้าว

ลักษณะภูมิประเทศแบบนี้ทำให้อำเภอเขาวงมีความหลากหลายทางธรรมชาติและเหมาะสำหรับการเกษตรแบบผสมผสาน

แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอเขาวง



ภาพที่ ๒ แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอ

(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๙)

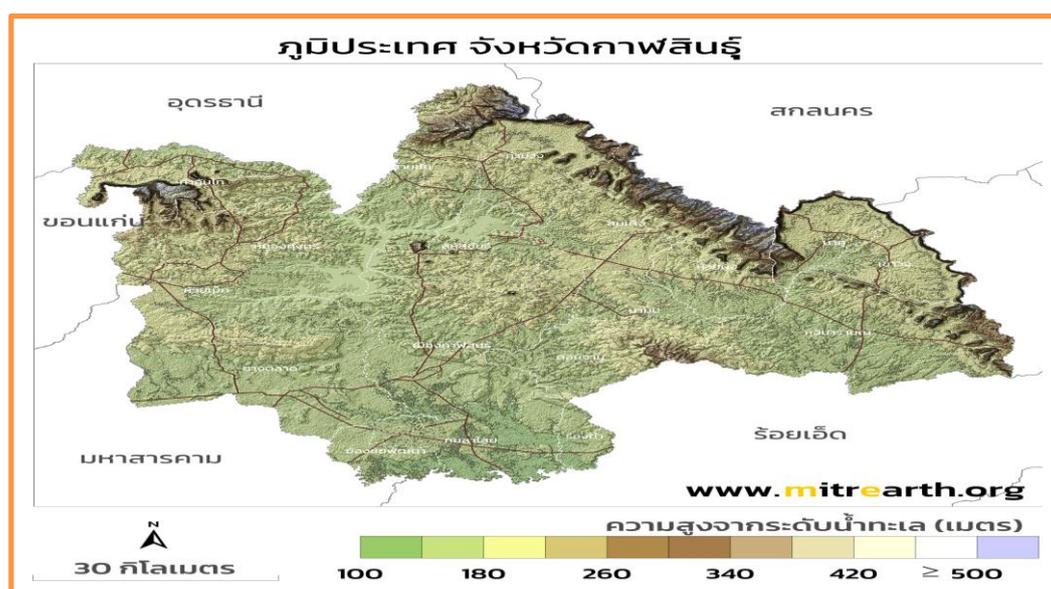
ตารางที่ ๓ แสดงพื้นที่ป่าไม้

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด	พื้นที่ป่าไม้ (ไร่)	คิดเป็นร้อยละ
ตำบลสงเปลือย	๓๑,๒๔๓.๗๒	๕,๘๑๕.๑๔	๑๘.๖๑
ตำบลคุ้มเก่า	๓๒,๐๑๙.๑๑	๔,๗๖๑.๑๑	๑๔.๘๖
ตำบลกุตุลิมคุ้มใหม่	๓๒,๕๐๓.๓๕	๒,๙๑๐.๓๘	๘.๙๕
ตำบลกุตุปลาคว้าว	๑,๐๐๗๙.๖๖	๑๖๗๒	๑๖.๕๘
ตำบลสระพังทอง	๙,๗๘๔.๕๑	๒๒๖.๓๓	๒.๓๑
ตำบลหนองผือ	๒๑,๖๓๒.๑๐	๓,๑๗๐.๕๑	๑๔.๖๕
รวม	๑๓๗,๒๖๒.๕๕	๑๘,๕๕๕.๔๗	๑๓.๕๑

ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๘

## ๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน

แผนที่แสดงความลาดชันของอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์



ภาพที่ ๓ แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอ

(ที่มา : mitrearth's post, พ.ศ.๒๕๖๕)

## ๒.๓ กลุ่มชุดดิน

ดินในอำเภอเขาวง มีกลุ่มชุดดิน จำนวน ๑๑ กลุ่มชุดดิน ดังนี้

ดินในอำเภอเขาวง มีกลุ่มชุดดิน จำนวน ๑๑ กลุ่มชุดดิน ดังนี้กลุ่มชุดดินลักษณะเด่นของดินการ

ใช้ประโยชน์หลัก

กลุ่มที่ ๑๓ดินร่วนละเอียด สีเทา ระบายน้ำเลวเหมาะสำหรับปลูกข้าว

กลุ่มที่ ๑๘ดินทรายแป้งละเอียดหรือดินร่วน สีเทาเหมาะสำหรับปลูกข้าว

กลุ่มที่ ๒๒ดินเป็นทรายลึก มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำปลูกข้าว (ผลผลิตต่ำ)

กลุ่มที่ ๒๔ดินร่วนละเอียด สีน้ำตาลหรือแดง ระบายน้ำดีปลูกพืชไร่ เช่น มันสำปะหลัง อ้อย

กลุ่มที่ ๓๑ดินร่วนทรายลึก สีน้ำตาลหรือเหลืองปลุกพีชไร้และไม้ผลกลุ่มที่ ๓๕ดินร่วนละเอียด สีแดงหรือเหลืองลึกปลุกพีชไร้และไม้ยืนต้น

กลุ่มที่ ๔๐ดินร่วนปนตะกอนและมีกรวด/เศษหินปนปลุกพีชไร้ (มักพบปัญหาความแห้งแล้ง)

กลุ่มที่ ๔๑ดินเหนียวปนลูกรังและเศษหินปลุกพีชไร้หรือทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

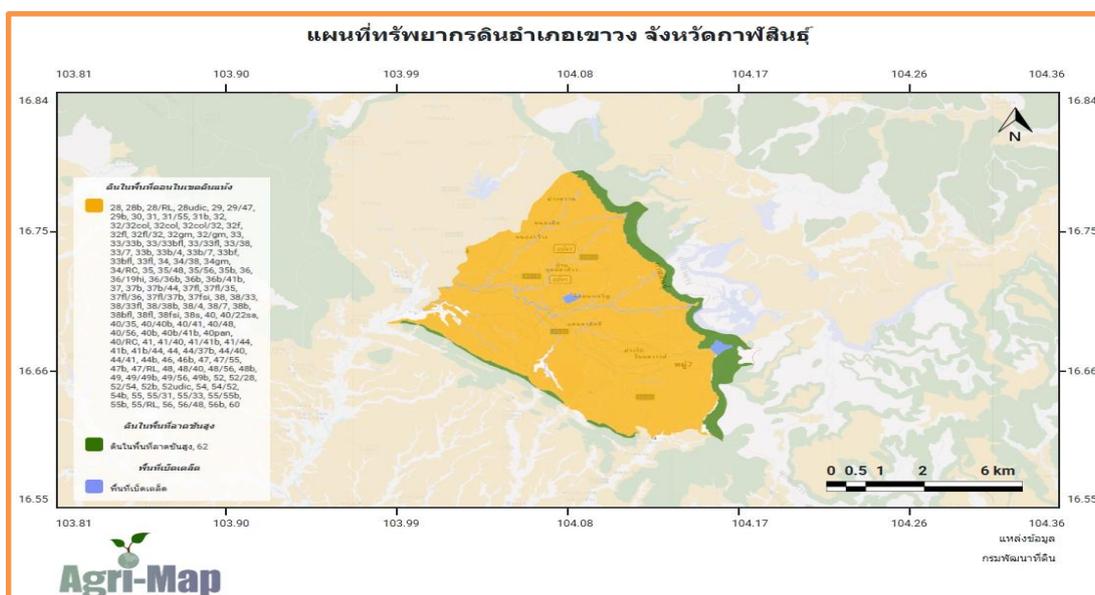
กลุ่มที่ ๔๔ดินตื้นมาก มีเศษหินหรือหินพื้นอยู่ใกล้ผิวน้ำดินไม่เหมาะกับการเกษตร (มักเป็นป่าละเมาะ)

กลุ่มที่ ๕๕ดินทรายปนกรวดเกลือ (ดินเค็ม)ปลุกข้าว (ต้องปรับปรุงดิน)

กลุ่มที่ ๖๒พื้นที่ภูเขาและภูเขาสูง (Slope Complex)พื้นที่อนุรักษ์ป่าไม้และต้นน้ำ

ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชุดดินที่ ๑๗ และ ๑๘ ซึ่งเป็นพื้นที่หลักในการปลูก "ข้าวเหนียวเขาวง" ที่มีชื่อเสียง เนื่องจากสภาพดินและการระบายน้ำมีความเหมาะสมเฉพาะตัว

แผนที่แสดงกลุ่มชุดดิน อำเภอเขาวง



ภาพที่ ๔ แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอเขาวง (ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ.๒๕๖๗)

๓. ลักษณะภูมิอากาศ

๓.๑ ฤดูกาล

ฤดูฝน (กลางเดือนพฤษภาคม – กลางเดือนตุลาคม)

เกิดจากอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดเอาความชื้นจากทะเลอันดามันและอ่าวไทยเข้ามา

ลักษณะเฉพาะ: เนื่องจากอำเภอเขาวงมีลักษณะภูมิประเทศเป็น "แอ่งกระทะ" และมีเทือกเขาภูพานโอบล้อม ทำให้ได้รับปริมาณน้ำฝนค่อนข้างดี ซึ่งเอื้ออำนวยต่อการทำนาข้าวเหนียวเขาวงที่มีชื่อเสียง

ช่วงที่ฝนตกชุกที่สุดมักอยู่ในเดือนสิงหาคมและกันยายน

ฤดูแล้ง (กลางเดือนตุลาคม – กลางเดือนกุมภาพันธ์)

เกิดจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดเอาความกดอากาศสูง (มวลอากาศเย็น) จากประเทศจีนแผ่ลงมา

ลักษณะเฉพาะ: ในเขตพื้นที่เขาวงจะมีความหนาวเย็นกว่าพื้นที่ราบอื่นๆ ในจังหวัดกาฬสินธุ์ เนื่องจากสภาพภูมิประเทศที่เป็นหุบเขา ทำให้อากาศเย็นถูกกักเก็บไว้ในแอ่ง และมักมีหมอกลงจัดในช่วงเช้า

ฤดูร้อน (กลางเดือนกุมภาพันธ์ – กลางเดือนพฤษภาคม)

เป็นช่วงเปลี่ยนฤดูจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเป็นตะวันตกเฉียงใต้ และมีแสงแดดแผดเผาโดยตรง

ลักษณะเฉพาะ: สภาพอากาศจะร้อนอบอ้าวและแห้งแล้งในบางปี โดยเฉพาะในช่วงเดือนเมษายน อุณหภูมิอาจสูงขึ้นอย่างรวดเร็วเนื่องจากสภาพพื้นที่ที่เป็นแอ่งรับความร้อนได้ง่าย

โดยสามารถสรุปได้ดังนี้ ดังนี้

ตารางที่ ๔ แสดงข้อมูลฤดูกาล

ฤดูกาล	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ฤดูร้อน	-	√	√	√	√	-	-	-	-		-	-
ฤดูฝน	-	-	-	-	√	√	√	√	√	√	-	-
ฤดูหนาว	√	√	-	-	-	-	-	-	-	√	√	√

### ๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ

ตารางที่ ๕ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี

ปี	ปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี (มม.)	ปริมาณฝนเฉลี่ย (มม.)	จำนวนวันฝนตก (วัน)	เดือนที่ฝนสูงสุด	อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)		
					สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี
๒๕๖๔	๑,๒๙๙.๖	๑๐๘.๓	๙๘	กันยายน	๓๘.๔	๑๒.๘	๒๗.๒
๒๕๖๕	๑,๕๙๐.๒	๑๓๒.๕	๑๑๕	กันยายน	๓๗.๙	๑๓.๕	๒๗.๘
๒๕๖๖	๑,๖๔๐.๓	๑๓๖.๗	๑๑๒	สิงหาคม	๓๙.๘	๑๔.๒	๒๘.๔
๒๕๖๗	๑,๔๑๓.๘	๑๑๗.๘	๑๐๕	กันยายน	๓๘.๖	๑๓.๐	๒๗.๖
๒๕๖๘	๑,๓๘๕.๐	๑๑๕.๔	๑๐๒	กันยายน	๓๙.๒	๑๔.๐	๒๗.๙

ที่มา : สถานีตรวจอากาศจังหวัดกาฬสินธุ์ และ สถานีอุตุนิยมวิทยาเกษตรกาฬสินธุ์, พ.ศ.๒๕๖๙

## ๔. เส้นทางคมนาคม

### ๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล

อำเภอเขาวง มีการเดินทางระหว่างตำบลและหมู่บ้าน โดยใช้เส้นทางในการเชื่อมต่อขนส่งผลผลิตทางการเกษตร ดังนี้ มีเส้นทางคมนาคมหลักภายในอำเภอที่เชื่อมโยงระหว่าง ตำบลบัวขาว (ศูนย์กลางอำเภอ) ไปยังตำบลต่าง ๆ ได้แก่ ตำบลกุดสิม, ตำบลคุ้มเก่า, ตำบลสงเปลือย, ตำบลหนองผือ และตำบลกุดปลาเค้า โดยอาศัยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๒๙๑, ๒๑๐๑ และ ๒๒๘๗ เป็นโครงข่ายหลัก ร่วมกับถนนลาดยางและถนนคอนกรีตขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และถนนถิ่นชนบท (รพช.เดิม) ที่ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน ทำให้การขนส่งข้าวเหนียวเขาวงและพืชไร่เข้าสู่โรงสีและตลาดกลางเป็นไปได้สะดวก

### ๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ

การคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ทางรถไฟ: - ไม่มี - (สถานีที่ใกล้ที่สุดคือ สถานีรถไฟขอนแก่น หรือสถานีรถไฟอุดรธานี)

ทางรถยนต์: สามารถเดินทางได้สะดวก คือ

สถานีขนส่งผู้โดยสาร: จำนวน ๑ แห่ง (จุดจอดรถโดยสารประจำทางอำเภอเขาวง บริเวณตลาดสดเทศบาลตำบลกุดสิม)

สายเดินรถประจำทางระหว่างอำเภอ/จังหวัด: ได้แก่ สายกรุงเทพฯ - เขาวง, สายกาฬสินธุ์ - เขาวง - มุกดาหาร และสาย  
เขาวง - กุฉินารายณ์

ทางหลวงแผ่นดิน ดังนี้

ทางหลวงหมายเลข ๒๒๙๑: เส้นทางระหว่าง อ.เขาวง ถึง อ.กุฉินารายณ์ (จ.กาฬสินธุ์) ระยะทางประมาณ ๒๕ กิโลเมตร (เป็นเส้นทางหลักที่เชื่อมต่อไปยังตัวจังหวัดกาฬสินธุ์)

ทางหลวงหมายเลข ๒๑๐๑: เส้นทางระหว่าง อ.เขาวง ถึง อ.เต่างอย (จ.สกลนคร) ระยะทางประมาณ ๒๖ กิโลเมตร (เชื่อมต่อการเดินทางไปจังหวัดสกลนคร)

ทางหลวงหมายเลข ๒๒๘๗: เส้นทางระหว่าง อ.เขาวง ถึง อ.ดงหลวง (จ.มุกดาหาร) ระยะทางประมาณ ๓๒ กิโลเมตร (เชื่อมต่อการเดินทางไปจังหวัดมุกดาหาร)

## ๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ (เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง)

๑. ลำน้ำและลำห้วยหลัก (Rivers and Creeks):

ลำพะยั้ง: เป็นลำน้ำสายหลักที่สำคัญที่สุดของอำเภอเขาวง ไหลผ่านพื้นที่หลายตำบล (เช่น ต.สงเปลือย, ต.คุ่มแก้ว, ต.กุดสิม) เป็นแหล่งน้ำต้นทุนหลักในการทำนาและอุปโภคบริโภค

ห้วยแก้ง: ลำห้วยสำคัญที่รับน้ำจากเทือกเขาภูพาน ไหลผ่านพื้นที่ตอนบนของอำเภอ

ห้วยยาง: ไหลผ่านพื้นที่ตำบลหนองผือ

ห้วยม่วง: เป็นลำห้วยสาขาที่ช่วยกระจายความชุ่มชื้นในเขตพื้นที่ดอน

ห้วยเสียว: ลำห้วยสายรองที่ใช้ในการเกษตรในระดับหมู่บ้าน

๒. หนอง บึง และแหล่งน้ำสงวน (Swamps and Ponds):

หนองห้าง: แหล่งน้ำขนาดใหญ่ในตำบลหนองห้าง ใช้ประโยชน์ทั้งการประมงน้ำจืดและการเกษตร

หนองผือ: แหล่งน้ำธรรมชาติในตำบลหนองผือ

หนองสนม: แหล่งน้ำในเขตเทศบาลและพื้นที่ใกล้เคียงที่ใช้ในการกักเก็บน้ำช่วงฤดูแล้ง

หนองสิม: แหล่งน้ำเก่าแก่ที่เป็นสัญลักษณ์ของชุมชนในพื้นที่

๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ

๑) โครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

ตารางที่ ๖ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

ที่	ชื่ออ่าง/ประตูระบายน้ำ	ตำบล	ความจุที่ระดับน้ำสูงสุด (ล้าน ลบ.ม.)	ความจุที่ระดับน้ำเก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)
๑	อ่างเก็บน้ำลำพะยั้งตอนบน (ผานางคอย)	สงเปลือย	๔.๕๐	๔.๐๐	๔,๐๐๐
๒	อุโมงค์ผันน้ำลำพะยั้งภูมิพัฒน์*	สงเปลือย	(ผันน้ำจาก จ.มุกดาหาร)	๒.๐๐ (ล้าน ลบ.ม./ปี)	๑๒,๐๐๐
๓	อ่างเก็บน้ำห้วยค้อ	กุดสิมคุ่มใหม่	๑.๑๐	๐.๘๐	๑,๒๐๐

ที่มา : โครงการชลประทานกาฬสินธุ์, พ.ศ. ๒๕๖๗

(หมายเหตุ: อุโมงค์ผันน้ำลำพะยังภูมิพัฒน์เป็นโครงการนำร่องที่ผันน้ำลอดใต้ภูเขามาช่วยพื้นที่เขาวงโดยเฉพาะ) ๒)  
โครงการชลประทานขนาดเล็ก

ตารางที่ ๗ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก

ที่	ตำบล	โครงการ						รวมปริมาณ น้ำ (ล้าน ลบ. ม.)	รวมพื้นที่ได้รับ ประโยชน์ (ไร่)
		อ่าง เก็บ น้ำ	ท่อ ระบาย น้ำ	ฝาย	ระบบ ส่งน้ำ	สถานี สูบน้ำ	รวม		
๑	สงเปลือย	๒	๑	๔	๒	๐	๙	๑.๒๐	๒,๕๐๐
๒	คุ้มเก่า	๐	๒	๓	๑	๑	๗	๐.๘๕	๑,๘๐๐
๓	หนองผือ	๑	๑	๕	๑	๐	๘	๐.๙๐	๒,๑๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง / อบต. ในพื้นที่, พ.ศ. ๒๕๖๗

๓) แหล่งน้ำอื่น ๆ

(๑) สระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (บ่อจิว ขนาด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร)

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

ที่	ตำบล	ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๘		รวม	
		ราย	บ่อ	ราย	บ่อ	ราย	บ่อ
๑	ทุกตำบลรวมกัน	๒,๑๕๐	๒,๑๕๐	๑๒๐	๑๒๐	๓	ทุกตำบล รวมกัน

ที่มา : สถานีพัฒนาที่ดินกาฬสินธุ์, พ.ศ. ๒๕๖๘

(๒) บ่อบาดาล

ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลบ่อบาดาล

ที่	ตำบล	ด้านการเกษตร (บ่อ)	ด้านอุปโภค - บริโภค (บ่อ)	รวม (บ่อ)
๑	สงเปลือย	๑๒๐	๔๕	๑๖๕
๒	คุ้มเก่า	๙๕	๓๘	๑๓๓
๓	กุดปลาข้าว	๘๘	๓๒	๑๒๐
๔	ตำบลอื่นๆ	๓๑๐	๑๒๕	๔๓๕

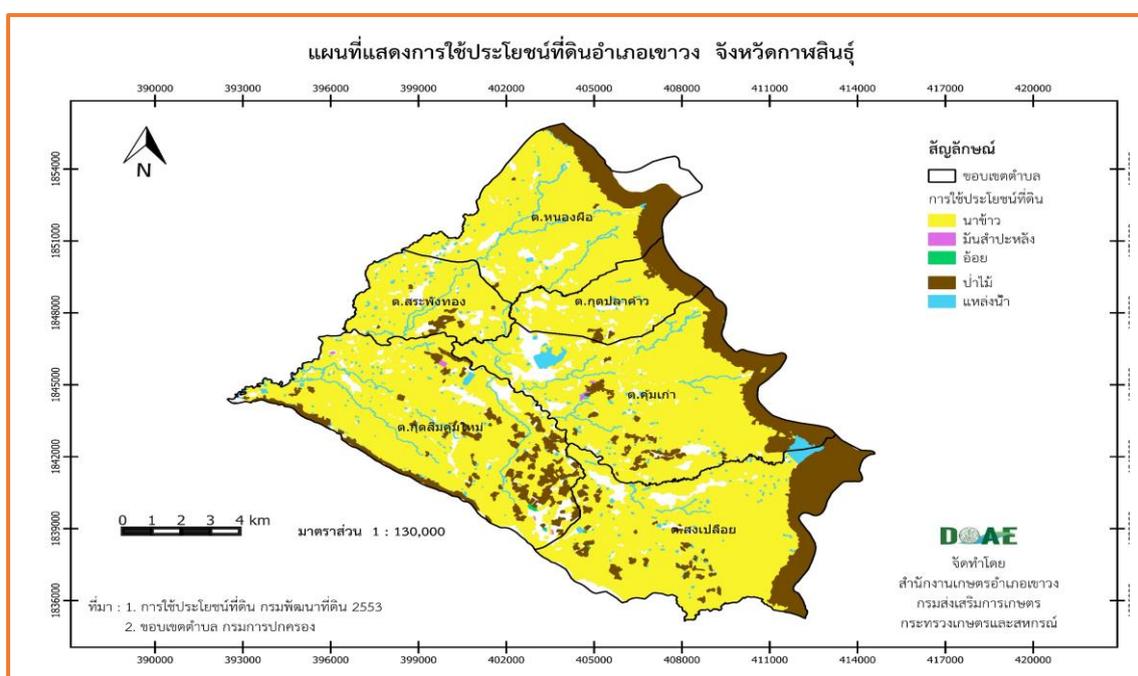
ที่มา : ทรัพยากรน้ำบาดาล เขต ๔ ขอนแก่น / กองช่าง อบต. ในพื้นที่, พ.ศ. ๒๕๖๗

๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตารางที่ ๑๐ แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่นา	๑๐๘,๔๕๐	๕๑.๒๔
พื้นที่ป่า	๖๔,๕๒๐	๓๐.๔๘
พืชไร่ (มันสำปะหลัง, อ้อย, ข้าวโพด)	๑๘,๒๔๐	๘.๖๒
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๙,๘๕๐	๔.๖๕

พื้นที่น้ำ (อ่างเก็บน้ำ, ลำน้ำ, หนองบึง)	๔,๒๑๐	๑.๙๙
ไม้ยืนต้น (ยางพารา, ยูคาลิปตัส)	๓,๑๘๐	๑.๕๐
ไม้ผล (มะม่วง, เงาะ, ลำไย)	๑,๒๕๐	๐.๕๙
ทุ่งหญ้าและโรงเลี้ยงสัตว์	๘๒๐	๐.๓๙
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	๔๕๐	๐.๒๑
พืชสวน	๓๘๐	๐.๑๘
พื้นที่เปิดเตล็ด/พื้นที่ลุ่ม/พีชน้ำ	๓๑๕	๐.๑๕
รวม	<b>๒๑๑,๖๖๕</b>	<b>๑๐๐.๐๐</b>
พื้นที่น้ำ	๑๐๘,๔๕๐	๕๑.๒๔



ภาพที่ ๕ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอ (ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง, พ.ศ.๒๕๖๘)

### ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

#### ๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ

ประชากรอำเภอเขาวง ประชากรมีอาชีพหลักคือ เกษตรกรรม (ทำนา เลี้ยงสัตว์ และหัตถกรรม ทอผ้า ทำเครื่องจักสาน และไม้กวาด) มีพื้นที่การเกษตรจำนวน ๘๑,๔๗๐ ไร่ (พื้นที่ปลูกข้าว) โดยอยู่ในพื้นที่เขตชลประทานร้อยละ ประมาณ ๑๔.๗๓ ของอำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ (พื้นที่ได้รับประโยชน์จากระบบชลประทานประมาณ ๑๒,๐๐๐ ไร่ จากอุโมงค์ผันน้ำ และ ๔,๖๐๐ ไร่ จากอ่างเก็บน้ำลำพะยังตอนบน รวม ๑๖,๖๐๐ ไร่)

ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลด้านพืช

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด (ไร่)	พื้นที่ทางการเกษตร (ไร่)					
		ข้าว (ไร่)	อ้อย โรงงาน (ไร่)	มัน สำปะหลัง (ไร่)	ยางพารา (ไร่)	พืชอื่นๆ (ไร่)	รวมพื้นที่ การเกษตร ทั้งหมด (ไร่)
สงเปลือย	๓๑,๒๔๓.๗๒	๑๙,๙๗๗	๑๕๐	-	๙๒๓.๔๖	๔๕๐	๑๓๗๓.๔๖
คุ้มเก่า	๓๒,๐๑๙.๑๑	๑๘,๐๗๓	๘๐	-	๑๑๘.๘๐	๖๒๐	๗๓๘.๘๐
กุดสิมคุ้มใหม่	๓๒,๕๐๓.๓๕	๑๖,๕๔๖	๓๒๐	-	๖๖๓.๘๐	๕๘๐	๑๒๔๓.๘๐
กุดปลาข้าว	๑,๐๐๗๙.๖๖	๕,๑๗๘	๑๒๐	-	๓๒.๙๕	๔๑๐	๕๖๒.๙๕
สระพังทอง	๙,๗๘๔.๕๑	๗,๑๐๕	๒๘๐	-	๖๖.๘๐	๓๕๐	๗๘๑.๘๐
หนองผือ	๒๑,๖๓๒.๑๐	๑๓,๙๖๔	๓๕๐	-	๔๓.๕๕	๕๔๐	๑๕๑๑.๕๕
พื้นที่รวม	๑๓๗,๒๖๒.๔๕	๘๐,๘๔๓	๑,๓๐๐	-	๑๘๔๙.๓๖	๒๙๕๐	๘๗๙๙.๓๖

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง, พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๑๒ แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์ (ถ้ามี ถ้าไม่มีให้ -)

ตำบล	เกษตรกร ผู้เลี้ยงสัตว์ รวม (ราย)	โคเนื้อ (ตัว)	โคนม (ตัว)	กระบือ (ตัว)	สุกร (ตัว)	ไก่ (ตัว)	เป็ด (ตัว)	แพะ (ตัว)	แกะ (ตัว)
สงเปลือย	๔๑๒	๓,๑๗๔	-	๔๐๗	-	๑๓,๐๓๔	๒๗๗	-	-
คุ้มเก่า	๔๔๒	๒,๑๓๑	-	๖๘๑	-	๑๖,๕๔๓	๔๙๑	-	-
กุดสิมคุ้มใหม่	๒๗๘	๑,๑๑๙	-	๕๕๔	๖๐๗	๕๓,๑๗๕	๗๖๐	-	-
กุดปลาข้าว	๑๔๖	๖๘๗	-	๒๒๕	๔๖๗	-	๒๕๗	-	-
สระพังทอง	๑๕๒	๖๒๘	-	๑๑๐	๒,๗๐๙	๑๑,๙๖๙	๖๑๙	-	-
หนองผือ	๒๓๖	๑,๑๒๑	-	๑๙๒	๑,๔๒๑	๙,๓๔๘	๗๒๒	-	-
รวมทั้งหมด	๑,๖๖๖	๘,๘๖๐	-	๒,๑๖๙	๕,๒๐๔	๑๐๔,๐๖๙	๓,๑๒๖	-	-

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอเขาวง, พ.ศ.๒๕๖๙

ตารางที่ ๑๓ แสดงข้อมูลด้านประมง แสดงจำนวนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ถ้ามี ถ้าไม่มีให้ -)

ตำบล	เกษตรกร รวม (ราย)	กุ้งทะเล	กุ้งน้ำจืด	ปลาทะเล	ปลาน้ำจืด	สัตว์น้ำ สวยงาม	สัตว์น้ำอื่น ๆ
-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-
รวมทั้งหมด	-	-	-	-	-	-	-

ที่มา : สำนักงานประมงอำเภอ....., พ.ศ.....

## ๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI (ถ้าไม่มี ให้ใส่ว่า ไม่มี)

ข้าวเหนียวเขาวงกาศสินธุ์ ไม่ใช่แค่ข้าวเหนียวทั่วไป แต่เป็น "ราชาแห่งข้าวเหนียว" ที่ได้รับความนิยมสูงจนได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๒

พื้นที่อำเภอลำดวน จังหวัดกาฬสินธุ์ มีลักษณะทางธรณีวิทยาที่พิเศษ คือเป็นพื้นที่แอ่งกระทะโอบล้อมด้วยเทือกเขาภูพาน ดินในแถบนี้เป็น ดินเหนียวปนดินร่วนที่เกิดจากตะกอนหินปูน ซึ่งอุดมไปด้วยแคลเซียมและแมกนีเซียม ประกอบกับแหล่งน้ำจากเทือกเขาที่ไหลลงมาเติมสารอาหารให้ดินอย่างต่อเนื่อง ชาวผู้ไทในพื้นที่ได้สืบทอดการปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ กข ๖ และ พันธุ์พื้นเมือง (ข้าวเหนียวเปลือกบาง) มาหลายชั่วอายุคน โดยอาศัยสภาพอากาศที่หนาวเย็นในช่วงข้าวออกดอก ทำให้เมล็ดข้าวสะสมแป้งได้เต็มที่และมีกลิ่นหอมที่เป็นเอกลักษณ์

คุณสมบัติที่โดดเด่นและแตกต่าง สิ่งที่ทำให้ข้าวเหนียวเขาวงกาศแตกต่างจากที่อื่นอย่างชัดเจนคือ:

สัมผัส: เมื่อนึ่งสุกแล้วจะ "นุ่มแต่ไม่แฉะ" และมีความเหนียวติดกันพอดี

ความคงตัว: แม้จะทิ้งไว้จนเย็น หรืออุ่นซ้ำ ข้าวก็ยังคงความนุ่ม ไม่แข็งกระด้างเหมือนข้าวเหนียวทั่วไป

กลิ่น: มีกลิ่นหอมที่เป็นเอกลักษณ์คล้ายใบเตยหอมอ่อนๆ

รูปลักษณะ: เมล็ดเรียวยาว ขาวสะอาด ไม่มีเมล็ดท้องไข่

## ข้อมูลด้านสังคม

### ๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร

#### ๑.๑ เกษตรกร

##### ๑) ครั้วเรือนและประชากร

ตารางที่ ๑๔ แสดงจำนวนครั้วเรือน และประชากร

ที่	ตำบล	ครั้วเรือนทั้งหมด	ครั้วเรือนเกษตรกร	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
๑	สงเปลือย	๓,๐๑๐	๑,๘๗๑	๓๓๕๖	๓๓๙๙	๖๗๕๕
๒	คุ้มเก่า	๔,๓๓๔	๑,๙๔๕	๔๓๓๑	๔๓๖๖	๘๖๙๗
๓	กุดสิมคุ้มใหม่	๓,๐๙๖	๑,๔๐๗	๓๑๗๓	๓๓๖๗	๖๕๔๐
๔	กุดปลาเค้า	๑,๒๔๘	๖๙๗	๑๓๕๐	๑๔๑๕	๒๗๖๕
๕	สระพังทอง	๑,๐๕๕	๖๕๒	๑๓๕๑	๑๓๔๘	๒๖๙๙
๖	หนองผือ	๒,๒๔๗	๑,๒๙๘	๒๗๕๔	๒๘๒๒	๕๕๗๖
รวม		๑๔,๙๙๐	๗,๘๗๐	๑๖,๓๑๕	๑๖,๗๑๗	๓๓,๐๓๒

ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอลำดวน,พ.ศ.๒๕๖๙

##### ๒) หัวหน้าครั้วเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ

ตารางที่ ๑๕ แสดงจำนวนหัวหน้าครั้วเรือนจำแนกตามอายุ

ช่วงอายุ (ปี)	ครั้วเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๒๔๘๓	๓๐.๙๔
๕๖ – ๖๕ ปี	๒๕๑๔	๓๑.๓๓
๔๖ – ๕๕ ปี	๒๐๗๓	๒๕.๘๓
๓๖ – ๔๕ ปี	๗๓๓	๙.๑๓

๒๖ - ๓๕ ปี	๒๐๔	๒.๕๔
๑๘ - ๒๕ ปี	๑๘	๐.๒๒
<b>รวม</b>		<b>๑๐๐</b>

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง, พ.ศ. ๒๕๖๘

๓) ลักษณะการประกอบอาชีพ

ตารางที่ ๑๖ แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๗๗๕๐	๙๖.๕๗
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๒๗๕	๓.๔๓
<b>รวม</b>	<b>๘,๐๒๕</b>	<b>๑๐๐</b>

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง, พ.ศ. ๒๕๖๘

๔) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ตารางที่ ๑๗ แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๖,๙๗๙	๘๓.๐๔
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๒,๖๓๐	๓๑.๒๙
เช่า	๑๔๙	๑.๗๗
<b>รวม</b>	<b>๘,๕๐๔</b>	<b>๑๐๐</b>

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง, พ.ศ. ๒๕๖๘

๕) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

ตารางที่ ๑๘ แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรอง ของหน่วยงาน	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	
๖๗๗๘	๑๐๖	๐	๒๑๓	๖๙๗๙

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง, พ.ศ. ๒๕๖๘

๖) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

ครัวเรือนเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ (ซึ่งอยู่ที่ ๒๙,๐๓๐ บาท/เดือน) รายได้ส่วนใหญ่มาจากการทำการเกษตร ได้แก่ การปลูกข้าว (ข้าวเหนียวและข้าวเจ้า) การเลี้ยงสัตว์ และหัตถกรรม รายได้เสริมจากการทอผ้า ทำเครื่องจักสาน และทำไม้กวาด ในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวข้าว เกษตรกรจะมีรายได้จากการขายข้าวเปลือกและข้าวสาร ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือนทั่วประเทศอยู่ที่ ๒๓,๖๙๕ บาท/เดือน เกษตรกรในอำเภอเขาวงมีค่าใช้จ่ายหลักเพื่อการอุปโภคบริโภค ค่าปัจจัยการผลิตทางการเกษตร (ปุ๋ย เมล็ดพันธุ์ อุปกรณ์การเกษตร) และค่าเทอมบุตรหลาน เกษตรกรมีรายได้แบบตามฤดูกาล โดยเฉพาะจากการเกษตร รายได้จากการขายข้าวเหนียวเขาวง (ถ้าเป็น GI) จะสูงกว่าข้าวเหนียวทั่วไป ส่วนหนึ่งของเกษตรกรมีรายได้เสริมจากโครงการเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่

๗) สิ้นเชื้อและภาวะหนี้สินของเกษตรกร

เกษตรกรไทยกว่า ๙๐% มีหนี้สิน และ ๗๒% มีหนี้สินจากสถาบันการเงินในระบบ หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนเกษตรกรทั่วประเทศอยู่ที่ประมาณ ๒๖๙,๑๕๙ บาท/ครัวเรือน (ข้อมูลปี พ.ศ. ๒๕๖๔) เกษตรกรส่วนใหญ่มีหนี้เฉลี่ยประมาณ ๒-๓ กองหนี้ ต่อครัวเรือน สถาบันการเงินในระบบ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.), กองทุนหมู่บ้าน, สหกรณ์การเกษตร, สถาบันการเงินเอกชน

๘) ประเพณีและวัฒนธรรม

(๑) การนับถือศาสนา

ศาสนาหลัก: พระพุทธศาสนา ประชากรส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา มีจำนวนวัดในอำเภอเขาวง ๒๕ แห่ง วัดที่สำคัญ: วัดวังคำ ตำบลสงเปลือย (สังกัดคณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย) สร้างอย่างเป็นทางการตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๙ ได้รับพระราชทานเขตวิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕ ออกแบบตามแบบ "วัดเขียงทอง" ที่เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว เป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาวภูไท

(๒) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

อำเภอเขาวงเป็นแหล่งชุมชนชาวภูไท (ผู้ไท) ที่สำคัญ ซึ่งมีเอกลักษณ์วัฒนธรรมที่โดดเด่น:

๑. ที่มาของชาวภูไท:

อพยพมาจากแคว้นสิบสองจุไทย (ทางตอนใต้ของสาธารณรัฐประชาชนจีน) ผ่านสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เข้ามาตั้งถิ่นฐานในไทยในสมัยกรุงธนบุรี (กว่า ๒๐๐ ปีมาแล้ว) กระจายอยู่บริเวณเทือกเขาภูพาน ในหลายจังหวัด เช่น กาฬสินธุ์ นครพนม สกลนคร อุดรธานี มุกดาหาร ร้อยเอ็ด ยโสธร อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ

๒. การแต่งกาย:

ผู้หญิงสวมผ้าซิ่นหมี่ (ผ้าดำ) ที่มีลวดลายตีนต่อเฉพาะ ผ้าซิ่นทอเป็นหมี่สาด ย้อมคราม สีครามเกือบดำ มีผ้าตีนต่อขนาดเล็ก กว้าง ๔-๕ นิ้ว เรียกว่า "ตีนเต้า" การแต่งกายแบบเต็มยศในงานพิธี มีความสวยงามและงดงาม

๓. ภาษา:

พูดภาษาภูไท (ภาษาผู้ไท) ซึ่งเป็นภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์มีการใช้ภาษาไทยกลางควบคู่ไป

๔. ที่อยู่อาศัย:

เรือนแบบภูไท มีเอกลักษณ์พิเศษ มี "ป่องเอี่ยม" เป็นช่องลม มี "ประตูป่อง" และหน้าต่างยาวจรดพื้น มีห้องภายในเรือนเป็นห้องๆ เรียกว่า "ห้องสวม" สถาปัตยกรรมได้รับอิทธิพลจากล้านช้าง

๕. ดนตรีและศิลปะการแสดง:

มีการแต่งทำนองดนตรีเฉพาะ เรียกว่า "ลายเป็นเพลงของภูไท" มีการฟ้อนรำพื้นบ้าน มีการแสดงศิลปวัฒนธรรมในงานประเพณีต่างๆ

๖. อาชีพและหัตถกรรม:

ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ (อาชีพหลัก) ทอผ้า - มีชื่อเสียงในการทอผ้าซิ่นลวดลายสวยงามทำเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ ทำไม้กวาด

๗. อาหารและการกิน:

รับประทานข้าวเหนียวเป็นหลัก มีอาหารท้องถิ่นที่มีรสชาติเฉพาะตัว มีขนมและของหวานพื้นเมือง

๘. ค่านิยมและความเชื่อ:

มีความรัก ความสามัคคีเหนียวแน่น

เคารพนับถือเชื้อพืงผู้นำชุมชน มีอัธยาศัยอ่อนน้อมถ่อมตน มุ่งมั่นรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเหนียวแน่น งานประเพณีและเทศกาลสำคัญ งานมหกรรมผู้ไทนานาชาติ อำเภอเขาวง

จัดขึ้นประจำปี (มกราคม-กุมภาพันธ์) ปี ๒๕๖๘ จัดระหว่างวันที่ ๑๙-๒๓ มกราคม ณ สวนเฉลิมพระเกียรติฯ ได้อ่างเก็บน้ำห้วยสายนาเวียง ตำบลคุ้มเก่า เป็นงาน "โฮมราคเหง้าเผ่าผู้ไท"มีการแสดงวัฒนธรรม ศิลปะ ดนตรี การแต่งกาย มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชาวภูไทจากประเทศเพื่อนบ้าน (ลาว เวียดนาม จีน) ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ประเพณีบุญบั้งไฟ จัดในช่วงเข้าหน้าฝน เพื่อบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ขอฝนให้มามีน้ำใช้ตลอดทั้งปี สำหรับการเพาะปลูก

ประเพณีทางศาสนา วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม: วัดวังคำ – วัดที่มีสถาปัตยกรรมแบบล้านช้าง เขื่อนภูไท – บ้านเรือนแบบดั้งเดิมของชาวภูไท อ่างเก็บน้ำลำพะยังตอนบน – โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูสีฐาน (ภูวังคำ) – ธรรมชาติและป่าไม้ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่

**๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร**

**๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน**

**ตารางที่ ๑๙** แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้าน		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
คุ้มเก่า	๒	๓๐	๔	๗๘	๑	๒๕	๗	๑๑๒	๑	๑๒๔๕	๑	๑๔๕
สงเปลือย	๓	๔๕	๕	๙๒	-	-	๘	๑๓๕	๑	๘๕๐	๑	๑๒๐
กุคสิมคุ้มใหม่	๒	๒๘	๖	๑๑๐	๑	๒๕	๑๒	๒๑๕	๑	๒๕	๑	๑๕๖
หนองผือ	๔	๕๖	๔	๘๕	๑	๒๒	๑๒	๑๙๘	-	-	๑	๙๘
สระพังทอง	๒	๓๒	๓	๖๕	-	-	๘	๑๔๒	-	-	๑	๑๑๐
กุคปลาข้าว	๑	๑๕	๓	๕๘	๑	๒๐	๔	๖๘	-	-	๑	๘๕
<b>รวม</b>	<b>๑๔</b>	<b>๒๐๖</b>	<b>๒๕</b>	<b>๔๘๘</b>	<b>๔</b>	<b>๙๒</b>	<b>๕๑</b>	<b>๘๗๐</b>	<b>๓</b>	<b>๒๑๒๐</b>	<b>๖</b>	<b>๗๑๔</b>

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง, พ.ศ. ๒๕๖๘

**ตารางที่ ๒๐** แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวน
อาหาร	๒๑
เครื่องดื่ม	๒
ผ้า เครื่องแต่งกาย	๖๐
ของใช้/ของตกแต่ง/ของที่ระลึก	๖๘
สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	๑๒
<b>รวม</b>	<b>๑๖๒</b>

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเขาวง, พ.ศ. ๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๑ แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
๑.กลุ่มเกษตรผสมผสานเพื่อการแปรรูปตำบลสงเปลือย	๑๑	สงเปลือย	๑๕
๒.กลุ่มทอผ้าไหมตำบลสระพังทอง	๔	สระพังทอง	๒๐
๓.กลุ่มผู้ผลิตข้าวเหนียวขาวงคุณภาพบ้านโนนเจริญม.๑๓	๕	กุดสิมคุ้มใหม่	๑๒
๔.ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ตำบลกุดสิมคุ้มใหม่		กุดสิมคุ้มใหม่	๑๐
๕.ผู้ผลิตข้าวเหนียวขาวงคุณภาพ บ้านกุดกอก ม.๕ (๑) ตำบลสระพังทอง	๕	สระพังทอง	๒๕
๖.กลุ่มแม่บ้านบ้านโนนศิวิไล	๑๑	กุดสิมคุ้มใหม่	๓๐
๗.นาแปลงใหญ่เกษตรอินทรีย์ บ้านกุดบอด	๑๖	สงเปลือย	๔๕
๘.เกษตรอินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพนาโน	๘	กุดสิมคุ้ม	๑๒
๙.กลุ่มเลี้ยงวัวคุ้มแหลมทอง	๓	สระพังทอง	๑๐
๑๐.กลุ่มเลี้ยงโคเนื้อ หมู่ ๓,๔,๖	๔	สระพังทอง	๑๕
๑๑.กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อโนนสะอาด	๓	สระพังทอง	๑๒
๑๒.กลุ่มปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ภูไทเขาง	๖	กุดปลาข้าว	๑๘
๑๓.อินทรีย์วิถีไทยเขาวง-นาคู	๑๘	คุ้มเก่า	๓๕
๑๔.จักสาน สานฝืน (ภูไทสงเปลือย)	๖	สงเปลือย	๒๒
๑๕.กลุ่มหัตถกรรมโยทอผ้า บ้านส้มป่อย	๔	สระพังทอง	๑๔
๑๖.โคขุนตาตทอง	๖	หนองผือ	๙
๑๗.ข้าวเหนียวขาวงบ้านสันติสุข	๗	กุดปลาข้าว	๒๐
๑๘.กลุ่มแปลงใหญ่ปลูกผักอินทรีย์ ต.กุดปลาข้าว	๒	กุดปลาข้าว	๓๐
๑๙.แปลงใหญ่ข้าว ม.๒ ต.สงเปลือย อ.เขาวง	๒	สงเปลือย	๕๒
๒๐.กลุ่มผักแปลงใหญ่ศูนย์เรียนรู้โครงการพระราชดำริ ต.กุดสิมคุ้มใหม่ หมู่ ๑๒	๑๒	กุดสิมคุ้มใหม่	๔๐
๒๑.กลุ่มเกษตรอินทรีย์แบบผสมผสานและเลี้ยงสัตว์	๑๓	คุ้มเก่า	๑๖
๒๒.กลุ่มปลูกผักบ้านโพพนาคี ม.๔	๔	หนองผือ	๑๒
๒๓.กลุ่มเกษตรผสมผสาน	๖	หนองผือ	๑๐
๒๔.กลุ่มเกษตรพืชผักผสมผสาน	๗	หนองผือ	๑๕

๒๔.กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษบ้านโนนวิสัย	๖	หนองฝื่อ	๑๔
๒๖.กลุ่มอาชีพผู้เลี้ยงโคขุนไทเขาวง-นาคู	๓	หนองฝื่อ	๑๑
๒๗.อนุรักษ์พืชสมุนไพรพื้นบ้าน	๖	หนองฝื่อ	๒๕
๒๘.ผลิตและรวบรวมข้าวโพดเลี้ยงสัตว์หลังนาบ้านหนองตากไห	๑๖	สงเปลือย	๑๘
๒๙.คุ่มดอนเจริญ	๘	กุดสิมคุ่มใหม่	๑๔
๓๐.กลุ่มเกษตรกรแบบผสมผสานบ้านหนองฝื่อ หมู่ ๑	๑	หนองฝื่อ	๑๒
๓๑.เลี้ยงโค-กระบือ บ้านสันติสุข หมู่ ๗	๗	กุดปลาค้าว	๑๐
๓๒.เกษตรกรทฤษฎีใหม่ตามรอยพ่อ กลุ่มรักษ์ภูไทเขาวง	๓	คุ่มเก่า	๑๕
๓๓.ศูนย์เรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอำเภอเขาวง	๑๒	กุดสิมคุ่มใหม่	๕๐
๓๔.กลุ่มเศรษฐกิจพอเพียงตำบลสระพังทอง	๖	สระพังทอง	๑๒
๓๕.กลุ่มข้าวเหนียวตำบลหนองฝื่อ ม.๘	๑	หนองฝื่อ	๑๕
๓๖.กลุ่มผู้ผลิตข้าวเหนียวเขาวงคุณภาพบ้านโนนวิมาน หมู่ที่ ๗ ตำบลกุดสิมคุ่มใหม่	๗	กุดสิมคุ่มใหม่	๒๒
๓๗.กลุ่มผู้ผลิตข้าวเหนียวเขาวงคุณภาพบ้านโนนสูง หมู่ที่ ๗ ตำบลคุ่มเก่า	๗	คุ่มเก่า	๑๘
๓๘.กลุ่มผู้ผลิตข้าวเหนียวเขาวงบ้านหนองยาโยน หมู่ที่ ๓ ตำบลสงเปลือย	๓	สงเปลือย	๑๔
๓๙.กลุ่มผู้ผลิตข้าวเหนียวเขาวงคุณภาพบ้านโนนสวรรค์ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลกุดสิมคุ่มใหม่	๑๒	กุดสิมคุ่มใหม่	๒๐
๔๐.กลุ่มผู้ผลิตข้าวเหนียวเขาวงคุณภาพ บ้านดอนสวรรค์ หมู่ที่ ๘ ตำบลสงเปลือย	๘	สงเปลือย	๑๖
๔๑.กลุ่มผู้ผลิตข้าวเหนียวเขาวงคุณภาพ บ้านกุดบอด(๑) ดอนจหาราบ หมู่ที่ ๑๓ ตำบลสงเปลือย	๑๓	สงเปลือย	๓๐
๔๒.กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่อภัย-แบ่งปัน อ.เขาวง	๙	คุ่มเก่า	๑๒
๔๓.กลุ่มสถาบันการเงินชุมชนเทศบาลตำบลกุดสิม	๑๔	คุ่มเก่า	๑๒๕
๔๔.โรงปุ๋ยชีวภาพบ้านโนนสำราญ	๕	กุดสิมคุ่มใหม่	๑๘
๔๕.กลุ่มเกษตรกรต้นน้ำยัง	๗	สงเปลือย	๑๐
๔๖.กลุ่มปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ต.คุ่มเก่า	๗	คุ่มเก่า	๑๕
๔๗.การเลี้ยงโค - กระบือ	๖	สระพังทอง	๑๒
๔๘.ดอกไม้กาฬสินธุ์	๑๒	กุดสิมคุ่มใหม่	๑๔
๔๙.กลุ่มส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวหนองฝื่อ ม.๑	๑	หนองฝื่อ	๒๒

๕๐.กลุ่มพัฒนาสตรี	๑	หนองผือ	๔๕
๕๑.รักษสมุนไพรร ต.หนองผือ	๙	หนองผือ	๑๘

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง,พ.ศ๒๕๖๙

**ตารางที่ ๒๒** แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
๑.กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านโนน	๖	กุดสิมคุ้มใหม่	๒๕
๒.กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนกุดตอแก่นราษฎร์วิทยา	๑๓	คุ้มเก่า	๒๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง,พ.ศ๒๕๖๙

**ตารางที่ ๒๓** แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
๑.สหกรณ์การเกษตรเขาวง จำกัด	๑	คุ้มเก่า	๒,๔๕๖
๒.สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนบ้านกุดสิม จำกัด	๑	กุดสิมคุ้มใหม่	๑,๑๒๐
๓.สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนโนนศิวิไล จำกัด	๑๑	กุดสิมคุ้มใหม่	๘๔๕
๔.กลุ่มเกษตรกรทำนาตำบลคุ้มเก่า	๓	คุ้มเก่า	๑๔๕
๕.กลุ่มเกษตรกรทำนาตำบลสงเปลือย	๒	สงเปลือย	๑๒๐
๖.กลุ่มเกษตรกรทำนาตำบลหนองผือ	๑	หนองผือ	๙๘
๗.กลุ่มเกษตรกรทำนาตำบลสระพังทอง	๔	สระพังทอง	๑๑๐
๘.กลุ่มเกษตรกรทำนาตำบลกุดปลาข้าว	๗	กุดปลาข้าว	๘๕
๙.กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงสัตว์อำเภอเขาวง	๑๓	คุ้มเก่า	๑๕๖

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดกาฬสินธุ์,พ.ศ.๒๕๖๘

## ๒) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

ตารางที่ ๒๔ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศตปช.	ศบกต.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง			ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุสัตว์	ปฏิรูป	
คุ้มเก่า	๑	๑	๒	๒	-	๒	-	-	๒
สงเปลือย	-	๓	๑	๑	-	๓	-	-	๒
กุดสิมคุ้มใหม่	-	๒	๑	๑	-	๒	-	-	๒
หนองผือ	-	๑	๑	๑	-	๑	-	-	๒
สระพังทอง	-	๒	๑	๑	-	๒	-	-	๑
กุดปลาข้าว	-	๑	๑	๑	-	๒	-	-	๑
รวม	๑	๑๐	๗	๗	-	๑๒	-	-	๑๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง,พ.ศ๒๕๖๙

## (๑) อาสาสมัครเกษตร

ตารางที่ ๒๕ แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบุญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
คุ้มเก่า	๑	๑	-	๑๙	๒๓	๔๔	-	-	๑
สงเปลือย	-	๐	๑	๑๗	๑๘	๒๖	-	-	๑
กุดสิมคุ้มใหม่	๔	๒	-	๑๔	๑๗	๑๙	-	๑	-
หนองผือ	๑	๖	-	๑๖	๑๗	๒๐	-	-	-
สระพังทอง	๐	๐	-	๑๔	๑๑	๑๐	-	-	-
กุดปลาข้าว	๑	๑	-	๘	๙	๑๑	-	-	๑
รวม	๗	๑๐	๑	๘๘	๙๕	๑๓๐	-	๑	๓

หมายเหตุ : อาสาสมัครบางรายทำหน้าที่อาสาสมัครมากกว่า ๑ หน้าที่

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง,พ.ศ๒๕๖๙

## (๒) ประชาชนชาวบ้าน

อำเภอเขาวง มีประชาชนชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิธีของประชาชนแต่ละคน จำนวน ๑๔ คน

## ตารางที่ ๒๖ แสดงข้อมูลประชาชนชาวบ้าน

ตำบล	จำนวน (ราย)	องค์ความรู้ด้าน
คุ้มเก่า	๒	เกษตรผสมผสาน/เกษตรทฤษฎีใหม่/เศรษฐกิจพอเพียง
สงเปลือย	๒	เกษตรผสมผสาน/เกษตรทฤษฎีใหม่/เศรษฐกิจพอเพียง
กุตลิมคุ้มใหม่	๓	เกษตรผสมผสาน/เกษตรทฤษฎีใหม่/เศรษฐกิจพอเพียง
หนองผือ	๔	เกษตรผสมผสาน/เกษตรทฤษฎีใหม่/เศรษฐกิจพอเพียง
สระพังทอง	๒	เกษตรผสมผสาน/เกษตรทฤษฎีใหม่/เศรษฐกิจพอเพียง
กุตปลาข้าว	๑	เกษตรผสมผสาน/เกษตรทฤษฎีใหม่/เศรษฐกิจพอเพียง
รวม	๑๔	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง, พ.ศ.๒๕๖๙

## (๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

## ตารางที่ ๒๗ แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ที่	ชื่อศูนย์ (ลำดับที่ ๑ ศูนย์หลัก ลำดับถัดไป ศูนย์เครือข่าย)	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์	
			หมู่	ตำบล
๑	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่คนรุ่น ใหม่วิถีภูไทเขาวง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๑๓	คุ้มเก่า
๒	ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๗	สงเปลือย
๓	ศูนย์ขยายผลเกษตรทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๗	หนองผือ
๔	ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๖	สระพังทอง
๕	ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๗	คุ้มเก่า
๖	ศูนย์เรียนรู้เรียนรู้เกษตรอินทรีย์	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๖	กุตปลาข้าว
๗	ศูนย์เรียนรู้เรียนรู้ขยายผลเกษตร ทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๑๔	สงเปลือย
๘	ฝึกแปลงใหญ่ตำบลกุตลิมคุ้มใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๘	กุตลิมคุ้ม ใหม่

๙	ศูนย์การเรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๘	กุดสิมคุ่ม ใหม่
๑๐	ศูนย์การเรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๕	กุดสิมคุ่ม ใหม่

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง, พ.ศ.๒๕๖๙

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๑๓ กลุ่ม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๘ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่

ที่	ตำบล	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวน พื้นที่ (ไร่)
๑	คุ่มเก่า	กลุ่มนาแปลงใหญ่โซนดงหมู	ข้าว	๕๒	๖๖๙
๒	สงเปลือย	กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านกุดบอด	ข้าว	๓๙	๔๙๕
๓	กุดสิมคุ่มใหม่	กลุ่มวิสาหกิจปุ๋ยชีวภาพนาโน ต. กุดสิมคุ่มใหม่	ข้าว	๓๖	๓๒๓
๔	กุดปลาเค้า	แปลงใหญ่พืชผัก หมู่ที่ ๒ ตำบล กุดปลาเค้า อำเภอเขาวง จังหวัด กาฬสินธุ์ (กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ อภัย-แบ่งปัน)	ผัก	๓๒	๑๐
๕	คุ่มเก่า	แปลงใหญ่พืชผัก หมู่ที่ ๑๓ ตำบล คุ่มเก่า อำเภอเขาวง จังหวัด กาฬสินธุ์ (กลุ่มเกษตรทฤษฎีคนรุ่น ใหม่ตามรอยพ่อ วิถีไทเขาวง)	ผัก	๓๑	๗.๗๕
๖	กุดสิมคุ่มใหม่	แปลงใหญ่พืชผัก หมู่ ๘ ตำบลกุดสิม คุ่มใหม่ อำเภอเขาวง จังหวัด กาฬสินธุ์ (กลุ่มผักปลอดภัย อำเภอเขาวง)	ผัก	๔๓	๑๐.๗๕
๗	กุดสิมคุ่มใหม่	แปลงใหญ่พืชผัก หมู่ ๗ ตำบลกุด สิมคุ่มใหม่ อำเภอเขาวง (วิสาหกิจ ชุมชนศูนย์เรียนรู้โครงการอัน เนื่องมาจากพระราชดำริ)	ผัก	๓๑	๗.๗๕
๘	กุดสิมคุ่มใหม่	แปลงใหญ่ข้าว ม.๑๒ ต.กุดสิมคุ่ม ใหม่ อ.เขาวง (วิสาหกิจชุมชนศูนย์ เรียนรู้โครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ)	ข้าว	๔๗	๑๐๙๗
๙	หนองผือ	แปลงใหญ่ข้าว ม.๑ ต.หนองผือ อ. เขาวง (แปลงใหญ่ข้าวเหนียวเขา วง)	ข้าว	๒๙	๔๒๐
๑๐	คุ่มเก่า	แปลงใหญ่ข้าว ม.๙ ต.คุ่มเก่า อ. เขาวง (อภัย-แบ่งปัน)	ข้าว	๕๑	๖๔๘

๑๑	สงเปลือย	แปลงใหญ่ข้าว ม.๒ ต.สงเปลือย อ.เขาวง	ข้าว	๓๘	๖๔๔
๑๒	สระพังทอง	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคเนื้อ หมู่ ๔ ตำบลสระพังทอง	ปศุสัตว์	๓๘	๓๓๕
๑๓	หนองผือ	แปลงใหญ่ต้นแบบ (ข้าว) ม.๑ ต. หนองผือ อ.เขาวง จ.กาฬสินธุ์	ข้าว	๒๐๗	๒,๔๘๑

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง, พ.ศ.๒๕๖๙

## บทที่ ๒

### การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

#### ๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ

##### สินค้าเกษตรที่สำคัญ ชนิดสินค้าข้าว

##### ๑.๑ แหล่งน้ำหลัก

[  ] น้ำฝน [  ]ชลประทาน [  ] บ่อน้ำบาดาล [  ] แหล่งน้ำธรรมชาติอื่น ๆ (ระบุ).....

##### ๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

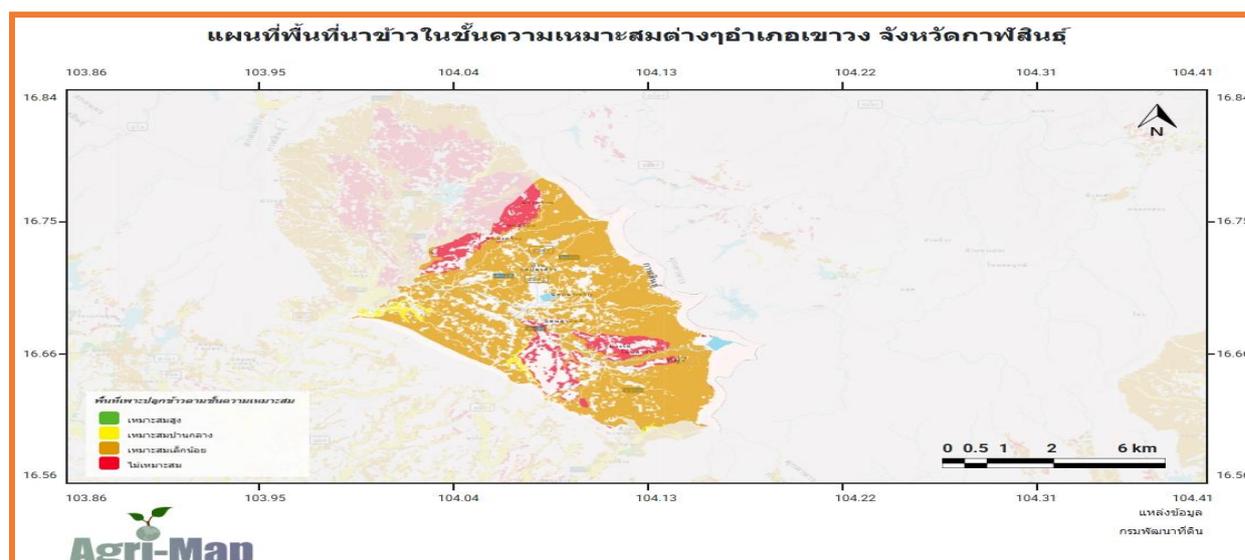
##### ๑) เขตความเหมาะสม

ตารางที่ ๒๙ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอเขาวง	-	๑๔๗๑	๗๓๘๔๗	๑๐๘๓๒	๘๖๑๕๐
คุ้มเก่า	-	-	๑๖๘๗๓	๒๗๑๐	๑๙๕๘๓
สงเปลือย	-	-	๑๙๒๕๖	๑๒๒๘	๒๐๔๘๔
กุดสิมคุ้มใหม่	-	๑๔๗๑	๑๔๘๘๖	๑๘๓๐	๑๖๗๑๖
หนองผือ	-	-	๑๑๕๘๗	๓๓๕๔	๑๔๙๔๑
สระพังทอง	-	-	๕๒๐๗	๑๗๐๗	๖๙๑๔
กุดปลาค้าว	-	-	๖๐๓๘	๔	๖๐๔๒

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙

#### แผนที่แสดงเขตความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว



#### ภาพที่ ๖ แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว

(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

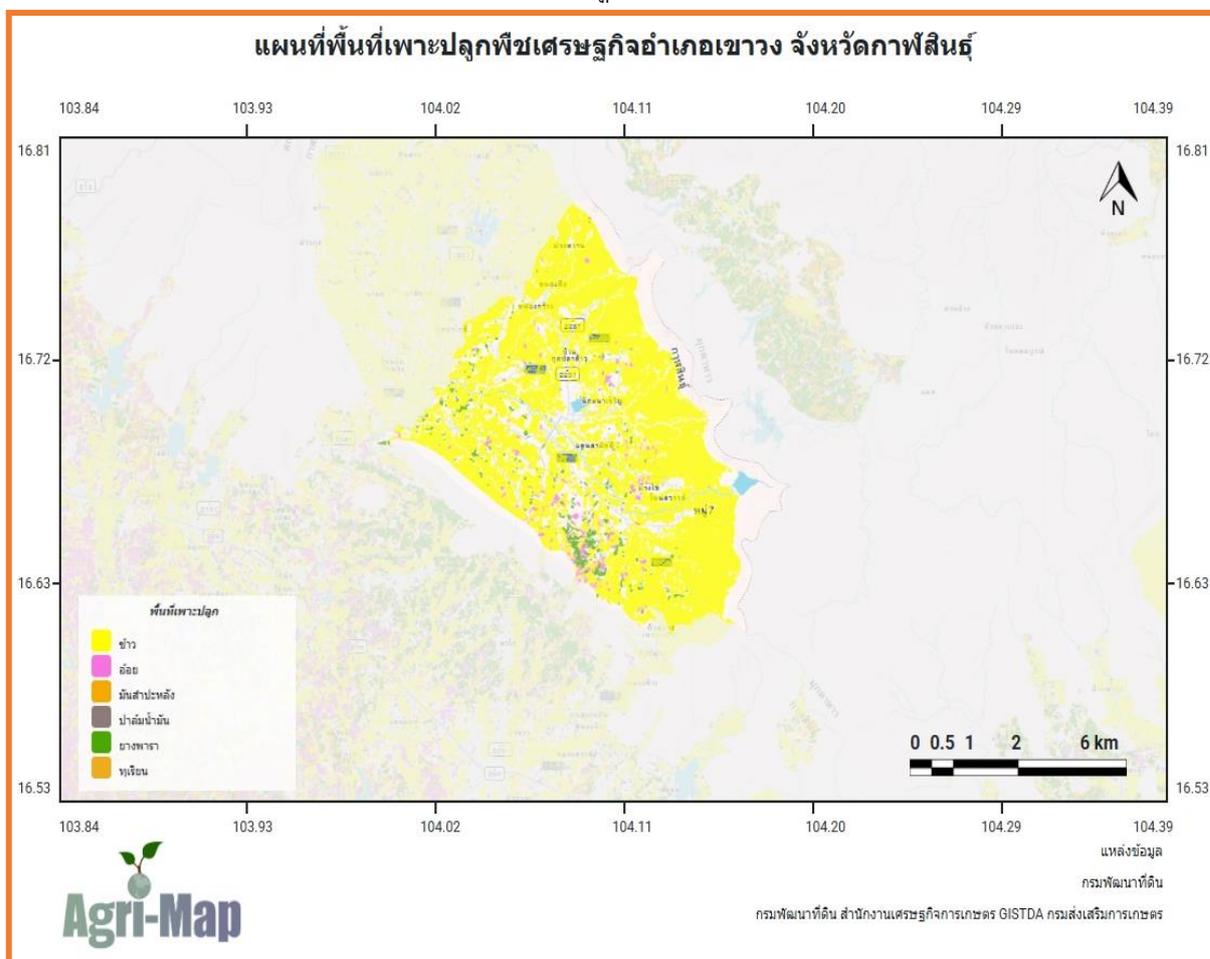
๒) พื้นที่ปลูกข้าว

ตารางที่ ๓๐ แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตข้าว

ตำบล	ครัวเรือนเกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
คุ้มเก่า	๒๒๗๗	๑๘๑๗๙	๑๘๑๗๙	๗๒๗๑.๖	๔๐๐
สงเปลือย	๒๐๘๗	๒๐๐๒๕	๒๐๐๒๕	๒๐๐๒๕	๔๐๐
กุดสิมคุ้มใหม่	๑๗๕๓	๑๖๗๕๕	๑๖๗๕๕	๑๖๗๕๕	๔๐๐
หนองผือ	๑๕๓๓	๑๔๐๒๙	๑๔๐๒๙	๑๔๐๒๙	๔๐๐
สระพังทอง	๗๓๕	๗๒๓๕	๗๒๓๕	๗๒๓๕	๔๐๐
กุดปลาเค้า	๖๘๖	๕๒๔๗	๕๒๔๗	๕๒๔๗	๔๐๐
<b>รวม</b>	<b>๘๓๙๘</b>	<b>๘๑๔๗๐</b>	<b>๘๑๔๗๐</b>	<b>๘๑๔๗๐</b>	<b>๔๐๐</b>

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง, พ.ศ.๒๕๖๙

แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าวจริง



ภาพที่ ๗ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง)

(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

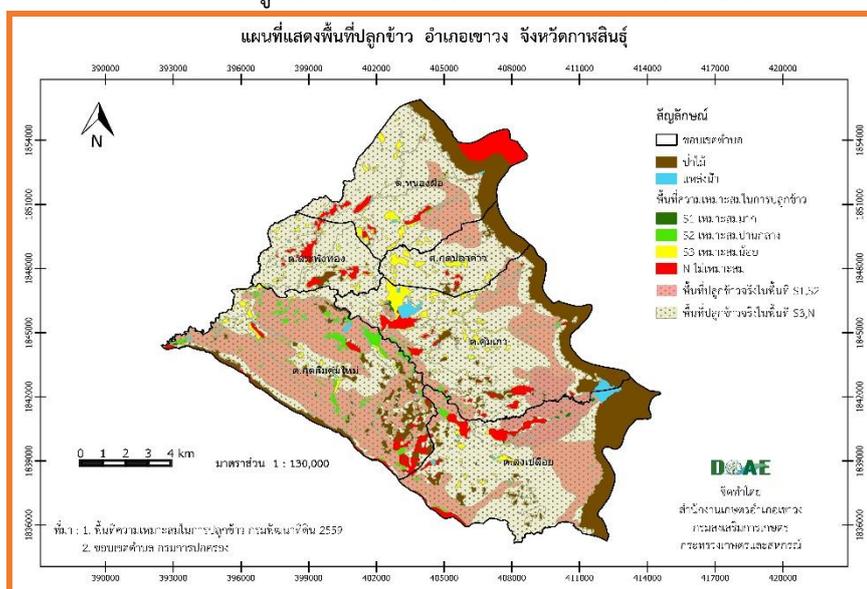
(๓) พื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตารางที่ ๓๑ แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S1)	เหมาะสมปานกลาง (S2)	เหมาะสมน้อย (S3)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอเขาวง	-	๑๔๗๑	๗๓๘๔๗	๑๐๘๓๒	๘๖๑๕๐
คุ้มเก่า	-	-	๑๖๘๗๓	๒๗๑๐	๑๙๕๘๓
สงเปลือย	-	-	๑๙๒๕๖	๑๒๒๘	๒๐๔๘๔
กุตสิมคุ้มใหม่	-	๑๔๗๑	๑๔๘๘๖	๑๘๓๐	๑๖๗๑๖
หนองผือ	-	-	๑๑๕๘๗	๓๓๕๔	๑๔๙๔๑
สระพังทอง	-	-	๕๒๐๗	๑๗๐๗	๖๙๑๔
กุตปลาข้าว	-	-	๖๐๓๘	๔	๖๐๔๒

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙

แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม อำเภอเขาวง



ภาพที่ ๘ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าวตามระดับชั้นความเหมาะสม

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง, พ.ศ.๒๕๖๗)

๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต (เป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้ในอำเภอ)

๑) การใช้พันธุ์ดี ใช้พันธุ์ข้าวที่ได้รับการรับรองจากกรมการข้าว เช่น ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕, กข๖, กข๑๕, พันธุ์พื้นเมือง เลือกเมล็ดพันธุ์ที่มีความงอกสูง สมบูรณ์ ไม่มีโรคและแมลงศัตรูปนเปื้อน บางส่วนยังใช้พันธุ์พื้นเมืองที่เก็บรักษาไว้เอง

๒) การเตรียมดิน ไถพรวนดิน ๒-๓ ครั้ง เพื่อกลบตอซังและวัชพืช ไถตะและไถแปรเพื่อทำให้ดินร่วนซุย ปรับระดับพื้นที่นาให้เรียบเพื่อการกักเก็บน้ำ ส่วนหนึ่งใช้รถไถเดินตาม บางส่วนใช้รถไถขนาดใหญ่ให้เช่าบริการ

๓) การปลูกปักดำโดยใช้กล้าอายุ ๒๕-๓๐ วัน ปักดำระยะ ๒๕x๒๕ ซม. หรือ ๓๐x๓๐ ซม. บางส่วนใช้วิธีหยอด (โดยเฉพาะนาดอน) จำนวนเมล็ดต่อหลุม ๓-๕ ต้น

๔) ระบบการให้น้ำฟุ้งพ่นน้ำฝนเป็นหลัก (ทำนาปีเดียว) มีการสูบน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น หนอง บึง คลอง บางพื้นที่มีระบบส่งน้ำจากอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก ใช้ปั้มน้ำแบบเครื่องยนต์ดีเซลหรือปั้มน้ำไฟฟ้า

๕) การดูแลรักษา พรวนดินระหว่างแถว (กำจัดวัชพืช) เดินเช็ดหญ้าในแปลงนา ๑-๒ ครั้ง ตรวจสอบระดับน้ำให้เหมาะสมกับระยะการเจริญเติบโต ซ่อมแซมในส่วนที่ตาย

๖) การใส่ปุ๋ย ปุ๋ยเคมี: ใส่ปุ๋ยสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ หรือ ๑๖-๑๖-๘ ก่อนปักดำ ใส่ปุ๋ยยูเรียแบ่งใส่ ๒-๓ ครั้ง ตามระยะการเจริญเติบโต ปุ๋ยอินทรีย์: ใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ในพื้นที่ที่ทำเกษตรอินทรีย์ บางส่วนใช้ปุ๋ยชีวภาพร่วมด้วย

๗) การเก็บเกี่ยว เก็บเกี่ยวเมื่อข้าวแก่จัด เมล็ดแข็ง (ประมาณ ๘๐-๘๕% สุก) ใช้เครื่องเกี่ยวนวดข้าว ให้เช่าบริการ บางส่วนเก็บเกี่ยวด้วยมือ (ใช้เคียว) ในแปลงเล็กหรือแปลงที่เข้าเครื่องไม่ได้ ตากข้าวเปลือกให้แห้งบนลานตาก

๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ตากข้าวเปลือกให้มีความชื้นประมาณ ๑๔% สีข้าวด้วยเครื่องสีข้าวในหมู่บ้านหรือโรงสีในอำเภอ เก็บรักษาในยุ้งฉาง ถุงสาน หรือไซโล คัดเมล็ดพันธุ์ไว้สำหรับฤดูกาลหน้า

๙) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู สำรวจและติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชอย่างสม่ำเสมอ ๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก ใช้สารเคมีป้องกันกำจัด: เพี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพี้ยไฟ หนอนกอ ใช้วิธีชีวภาพ: ปล่อยตัวห้ำ ธรรมชาติ ใช้น้ำหมักชีวภาพ การจัดการแบบผสมผสาน (IPM) ในกลุ่มเกษตรกรที่ผ่านการอบรม โลกปลอดอั้งหลังเก็บเกี่ยวเพื่อลดการระบาดของศัตรูพืช

๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอเขาวง มีการปลูกข้าว ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าว					←	←	←	←	←	←	←	←

สัญลักษณ์



ช่วงฤดูปลูก

△ ปลูกสูงสุด



ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๙ แสดงปฏิทินการเพาะปลูก

๑.๕ ต้นทุนการผลิต

ตารางที่ ๓๒ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๘

รายการ (ตัวอย่าง)	นอกเขตชลประทาน/ในเขตชลประทาน		
	บาท/ไร่	บาท/ไร่	หมายเหตุ
ไถตะ	๒๕๐-๓๐๐	๒๕๐-๓๐๐	ครั้งละ ๒๕๐-๓๐๐ บาท
ไถแปร	๒๕๐-๓๐๐	๒๕๐-๓๐๐	ครั้งละ ๒๕๐-๓๐๐ บาท
ไถพรวน/คราด	๒๐๐-๒๕๐	๒๐๐-๒๕๐	
พันธุ์ข้าว	๑๕๐-๒๐๐	๑๕๐-๒๐๐	๑๕-๒๐ กก./ไร่
ปักดำ/หยอด/หว่าน	๕๐๐-๑,๐๐๐	๕๐๐-๑,๐๐๐	
ถอนหญ้า/เช็ดหญ้า	๓๐๐-๔๐๐	๓๐๐-๔๐๐	หากจำเป็น
ปุ๋ยเคมี	๘๐๐-๑,๒๐๐	๖๐๐-๑,๐๐๐	๕๐-๘๐ กก./ไร่, ๒-๓ ครั้ง
ค่าแรงใส่ปุ๋ย	๑๕๐-๒๐๐	๑๕๐-๒๐๐	๒-๓ ครั้ง
ค่าน้ำ/ค่าไฟสูบน้ำ	๓๐๐-๕๐๐	๕๐๐-๘๐๐	

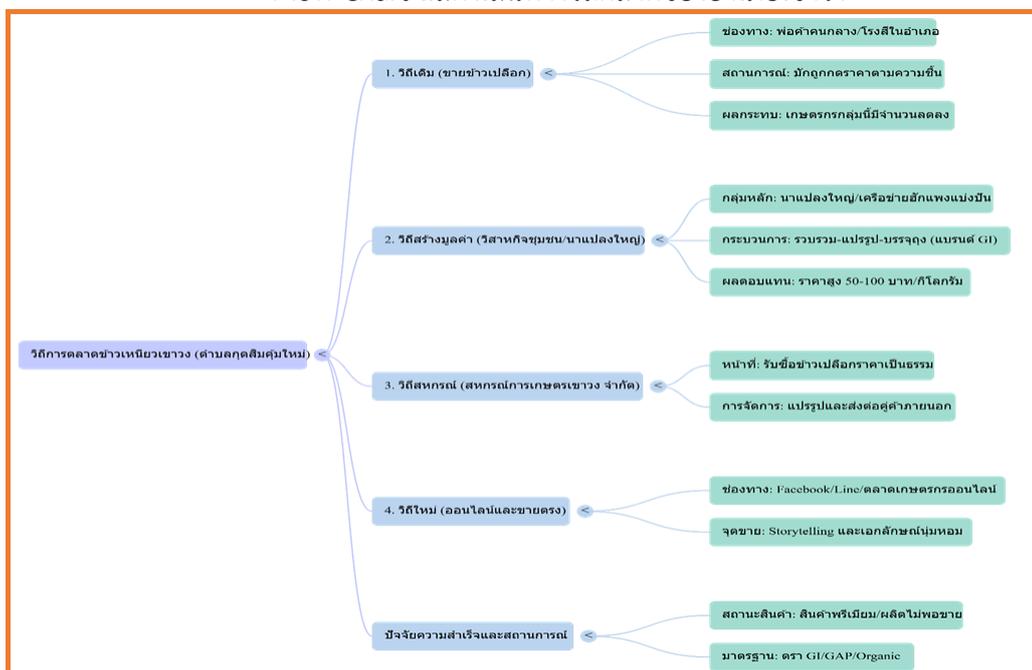
เก็บเกี่ยว (รถเกี่ยว)	๘๐๐-๑๒๐๐	๖๐๐-๑๒๐๐	
ขนส่ง	๖๐-๗๐	๖๐-๗๐	๑๒๐ บาท/ตัน
ค่าเสื่อมอุปกรณ์	๑๐๐-๒๐๐	๑๐๐-๒๐๐	
เปิดเตล็ด	๒๐๐-๓๐๐	๒๐๐-๓๐๐	
รวม	๕,๑๖๐-๘,๕๐๐	๕,๑๖๐-๘,๕๐๐	

(ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอลำปาง, พ.ศ.๒๕๖๗)

๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

๑) วิธีการตลาด (เป็นวิถีตลาดที่เกิดขึ้นในอำเภอ)

Flow chart แสดงเส้นทางวิถีตลาดของอำเภอลำปาง



ภาพที่ ๑๐ แสดงวิถีการตลาดข้าวอำเภอลำปาง

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอลำปาง, พ.ศ.๒๕๖๘)

๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

มีแหล่งรับซื้อ รวม.....๑..... แห่ง

- อยู่ในหมู่ที่ ๘ ตำบล กุตลิมคุ้มใหม่ จำนวน .....๑..... แห่ง

๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

๑) เกษตรกร

มีเกษตรกรผู้ปลูกในอำเภอจำนวน ๘,๓๙๘ ราย และมีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ จำนวน ๑๒ ราย มีความรู้ ความชำนาญ องค์กรความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๓๓ แสดงเกษตรกรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่

ที่	หมู่	ตำบล	ประเภท	องค์ความรู้โดดเด่น
๑	๑	หนองผือ	ข้าว	การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว/ข้าวคุณภาพ
๒	๘	กุดสิมคุ่มใหม่	ข้าว	การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว/ข้าวคุณภาพ
๓	๗,๑๓	คุ่มเก่า	ข้าว	การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว/ข้าวคุณภาพ
๔	๖	กุดปลาข้าว	ข้าว	การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว/ข้าวคุณภาพ
๕	๖	สระพังทอง	ข้าว	การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว/ข้าวคุณภาพ
๖	๗,๑๔	สงเปลือย	ข้าว	การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว/ข้าวคุณภาพ

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง, พ.ศ.๒๕๖๘)

## ๒) องค์กรเกษตรกร ดังนี้

ตารางที่ ๓๔ องค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

องค์กรเกษตรกร	จำนวน (แห่ง)	ชื่อกลุ่ม
ศพก.	๑	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอเขาวง
แปลงใหญ่	๔	๑. แปลงใหญ่ข้าว ม.๒ ต.สงเปลือย ๒. แปลงใหญ่ข้าว ต.กุดสิมคุ่มใหม่ ๓. แปลงใหญ่ข้าว ต.คุ่มเก่า ๔. แปลงใหญ่ข้าว ต.หนองผือ
วิสาหกิจชุมชน	๖	๑. กลุ่มผู้ผลิตข้าวเหนียวเขาวงคุณภาพบ้านโนนเจริญ ๒. กลุ่มผู้ผลิตข้าวเหนียวเขาวงคุณภาพบ้านกุดกอก ๓. นาแปลงใหญ่เกษตรอินทรีย์บ้านกุดบอด ๔. กลุ่มข้าวเหนียวเขาวงบ้านสันติสุข ๕. กลุ่มส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวหนองผือ ๖. กลุ่มผู้ผลิตข้าวเหนียวเขาวงคุณภาพบ้านโนนสูง

## ๒. การวิเคราะห์ Supply chain

ตารางที่ ๓๕ แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้า ข้าว อำเภอเขาวง

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มิติพื้นที่	สถานการณ์ปัจจุบัน	พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นนาดอนและที่ราบลุ่ม อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีการรวมกลุ่มเป็นนาแปลงใหญ่เพื่อผลิตข้าวคุณภาพ (ข้าวเหนียวเขาวง กข๖, ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕) ซึ่งเป็นสินค้า GI (สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์)	มีโรงสีขนาดเล็กในชุมชน, สหกรณ์การเกษตร, และตลาดกลางข้าวในจังหวัด กาฬสินธุ์ การขนส่ง ข้าวเปลือกจากนาไปโรงสีมีต้นทุนประมาณ ๑๕๐-๒๐๐ บาท/ตัน	มีช่องทางจำหน่ายหลากหลาย ทั้งขายผ่านพ่อค้าคนกลาง, ขายตรงให้ผู้บริโภค, ตลาดออนไลน์, และส่งออก มีการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เช่น ขนม หรือ เครื่องดื่ม
	ปัญหา Pain point	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ขาดแคลนน้ำ: อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ทำให้เสี่ยงต่อภาวะฝนทิ้งช่วงและภัยแล้ง</li> <li>- สภาพดิน: บางพื้นที่อาจต้องการการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อเพิ่มผลผลิต</li> <li>- การเข้าถึงเทคโนโลยี: การเข้าถึงเครื่องจักรกลเกษตรที่ทันสมัยยังไม่ทั่วถึง</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- การขนส่ง: ถนนในบางพื้นที่อาจไม่สะดวก ทำให้ต้นทุนโลจิสติกส์สูง</li> <li>- การเก็บรักษา: ขาดแคลนยุ้งฉาง/ไซโลที่ได้มาตรฐาน ทำให้มีความเสี่ยงจากความชื้นและแมลง</li> <li>- กำลังการผลิตโรงสี: โรงสีชุมชนอาจมีกำลังการผลิตจำกัดและเทคโนโลยีไม่ทันสมัยเท่าโรงสีใหญ่</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- การกระจายสินค้า: การขนส่งไปยังตลาดที่อยู่ไกลมีต้นทุนสูงและอาจทำให้คุณภาพข้าวลดลง</li> <li>- การเข้าถึงตลาด: การเข้าถึงตลาดสมัยใหม่ (Modern Trade) หรือตลาดส่งออกยังมีข้อจำกัด</li> </ul>
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	<ul style="list-style-type: none"> <li>- เกษตรแม่นยำ (Precision Farming): ใช้โดรนเพื่อสำรวจและวิเคราะห์สุขภาพพืช, ใช้เซ็นเซอร์วัดความชื้นในดินเพื่อจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ</li> <li>- ระบบจัดการน้ำอัจฉริยะ (Smart Irrigation): ติดตั้งระบบให้น้ำอัตโนมัติที่ควบคุมผ่านแอปพลิเคชัน</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- แพลตฟอร์มจัดการโลจิสติกส์: แอปพลิเคชันสำหรับเรียกรถขนส่งและติดตามสถานะ เพื่อลดต้นทุนและวางแผนการขนส่งได้ดีขึ้น</li> <li>- IoT สำหรับการจัดเก็บ: ติดตั้งเซ็นเซอร์ IoT ในโรงเก็บเพื่อควบคุมอุณหภูมิและความชื้น ป้องกันความเสียหาย</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- E-commerce Platform: สร้างแพลตฟอร์มออนไลน์หรือเข้าร่วมตลาดกลางออนไลน์ (เช่น Rice Business Matching Platform ของกรมการค้าข้าว) เพื่อขายตรงถึงผู้บริโภค</li> <li>- Blockchain for Traceability: ใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภค สามารถตรวจสอบย้อนกลับถึง</li> </ul>

				แหล่งที่มาและกระบวนการผลิตได้
มิตคน	สถานการณ์ปัจจุบัน	เกษตรกรมีความรู้ความเชี่ยวชาญในการปลูกข้าวพันธุ์พื้นเมือง (ข้าวเขาวง) มีการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็ง แต่เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ	มีพ่อค้าคนกลาง, ผู้รวบรวมข้าวเปลือก, เจ้าของโรงสีและสหกรณ์ เป็นผู้จับบทบาทสำคัญ	มีผู้ประกอบการที่พัฒนาแบรนด์และทำการตลาด, ผู้ส่งออก, และคนรุ่นใหม่ที่สนใจการตลาดออนไลน์
	ปัญหา Pain point	- ขาดแคลนแรงงาน: คนรุ่นใหม่ย้ายถิ่นฐานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม ทำให้ขาดแรงงานในภาคเกษตร - หนี้สิน: ต้นทุนการผลิตสูง เช่น ค่าปุ๋ย ค่าจ้างแรงงาน ทำให้เกษตรกรมีปัญหาหนี้สิน - ความรู้ด้านเทคโนโลยี: ขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเกษตร	- การกดราคา: เกษตรกรอาจถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลางเนื่องจากไม่มีอำนาจต่อรอง - ขาดการเชื่อมโยงข้อมูล: ขาดการเชื่อมโยงข้อมูลความต้องการของตลาดจากปลายทางไม่ได้ถูกส่งต่อมาถึงกลางทางและต้นทางอย่างมีประสิทธิภาพ	- การตลาด: ขาดความรู้และทักษะในการสร้างแบรนด์ การตลาดดิจิทัล และการเข้าถึงช่องทางใหม่ๆ - การแข่งขัน: การแข่งขันในตลาดข้าวถุงรุนแรง ทั้งจากแบรนด์ใหญ่และผู้ค้ารายย่อย
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	- อบรมทักษะดิจิทัล: จัดอบรมการใช้แอปพลิเคชันเพื่อการเกษตร, การเงิน และการตลาด - แอปพลิเคชันจัดการฟาร์ม: ช่วยวางแผนการผลิต, คำนวณต้นทุน-กำไร, และบันทึกข้อมูลการเพาะปลูก	- แพลตฟอร์มประมูล/จับคู่ธุรกิจ: สร้างตลาดกลางออนไลน์ให้เกษตรกรสามารถเสนอขายผลผลิตแก่โรงสีหรือผู้ซื้อหลายรายได้โดยตรง เพื่อราคาที่เป็นธรรม	- Digital Marketing Tools: ใช้เครื่องมือการตลาดออนไลน์ (เช่น Social Media, SEO) เพื่อโปรโมทสินค้าและสร้างแบรนด์ - CRM Application: ใช้แอปฯ จัดการลูกค้าสัมพันธ์เพื่อรักษาลูกค้าและทำโปรโมชั่น
มิตสินค้า	สถานการณ์ปัจจุบัน	ผลิตข้าวคุณภาพสูง "ข้าวเหนียวเขาวง" ที่มีลักษณะเด่นคือ นุ่มและหอมแม้จะเย็นแล้ว ได้รับการรับรอง GI และ Organic Thailand	ข้าวเปลือกจะถูกนำมาสีเป็นข้าวสาร และอาจมีการคัดแยกคุณภาพข้าว	มีการบรรจุถุงสุญญากาศเพื่อรักษาคุณภาพและยืดอายุการเก็บรักษา มีการสร้างแบรนด์ เช่น "ข้าวเล่าชีวิต" และแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ

	<p><b>ปัญหา</b> <b>Pain point</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- ผลผลิตไม่สม่ำเสมอ: ปริมาณและคุณภาพผลผลิตขึ้นอยู่กับสภาพอากาศที่ผันผวน</li> <li>- พันธุ์ข้าวปน: อาจเกิดการปนเปื้อนของข้าวพันธุ์อื่นในระหว่างการเก็บเกี่ยวหรือตาก</li> <li>- ต้นทุนสูง: การทำเกษตรอินทรีย์มีต้นทุนสูงและต้องดูแลอย่างใกล้ชิด</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- การสูญเสียระหว่างสี: กระบวนการสีข้าวอาจทำให้เมล็ดข้าวแตกหัก สูญเสียมูลค่า</li> <li>- ขาดมาตรฐาน: โรงสีขนาดเล็กอาจไม่มีเครื่องมือคัดแยกคุณภาพข้าวที่ได้มาตรฐาน</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- การปลอมปน: มีการนำข้าวจากแหล่งอื่นมาสวมรอยขายเป็นข้าวขาว ทำให้กระทบต่อชื่อเสียง</li> <li>- ขาดการสร้างมูลค่าเพิ่ม: การแปรรูปผลิตภัณฑ์ยังมีไม่หลากหลายเท่าที่ควร</li> </ul>
	<p><b>แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- โดรนเพื่อการเกษตร: ใช้โดรนพ่นปุ๋ยชีวภาพหรือสารชีวภัณฑ์อย่างแม่นยำ ลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพ</li> <li>- การปรับปรุงพันธุ์: วิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าวให้ทนทานต่อสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- เครื่องสีข้าวและคัดแยกคุณภาพสมัยใหม่: ลงทุนในเทคโนโลยีโรงสีที่ลดการแตกหักของเมล็ดและมีเครื่องคัดแยกสี/ขนาดเมล็ดอัตโนมัติ</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- QR Code Traceability: ติด QR Code บนบรรจุภัณฑ์เพื่อให้ผู้บริโภคสแกนตรวจสอบแหล่งที่มา, วันที่ผลิต, และใบรับรองมาตรฐาน GI/Organic ได้</li> <li>- แอปฯ พัฒนาผลิตภัณฑ์: ใช้ข้อมูลจากแอปฯ หรือแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อสำรวจความต้องการของผู้บริโภคและนำมาพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปใหม่ๆ</li> </ul>

### บทที่ ๓

## บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

### ๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ

#### ตารางที่ ๓๖ แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	โครงการยกระดับห่วงโซ่มูลค่าข้าวขาวงูตลาดดิจิทัลด้วยเกษตรแม่นยำและเทคโนโลยีตรวจสอบย้อนกลับ (Khao Wong Rice Value Chain Upgrading to Digital Market with Precision Farming and Traceability Technology)
๒. ชื่อแผนงาน	แผนงานบูรณาการพัฒนาระบบและส่งเสริมเศรษฐกิจฐานราก
๓. แนวทางการพัฒนา	สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาจังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มภาคการเกษตร และการส่งเสริมการตลาดสินค้าเกษตรอัตลักษณ์ (ข้าวเหนียวขาวงูตลาด)
๔. หลักการและเหตุผล	ข้าวเหนียวขาวงูตลาดเป็นสินค้า GI ที่มีชื่อเสียง แต่เกษตรกรยังเผชิญปัญหาต้นทุนการผลิตสูง, ขาดแคลนน้ำ, ถูกกดราคา, และขาดช่องทางจำหน่ายที่เข้าถึงผู้บริโภคโดยตรง ทำให้ไม่ได้รับผลตอบแทนเต็มที่ โครงการนี้จึงมุ่งนำเทคโนโลยีเกษตรแม่นยำมาใช้เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต (ต้นทาง), พัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อเชื่อมโยงเกษตรกรกับผู้ซื้อ (กลางทาง), และใช้เทคโนโลยีตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและขยายตลาดสู่ผู้บริโภคโดยตรง (ปลายทาง) เป็นการแก้ปัญหาอย่างครบวงจรและสร้างความยั่งยืน
๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ	๑. เพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร (น้ำ, ปุ๋ย) ในการปลูกข้าวของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ๒. เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและสร้างช่องทางการตลาดดิจิทัลให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาที่เป็นธรรม ๓. เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้บริโภคและเพิ่มมูลค่าให้ข้าวขาวงูตลาดด้วยระบบตรวจสอบย้อนกลับ (QR Code Traceability)
๖. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	เชิงปริมาณ: ๑. เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ๑๐๐ ราย สามารถลดต้นทุนการผลิต (ค่าน้ำ, ค่าปุ๋ย) ได้เฉลี่ย ๑๕% ภายใน ๑ ปี ๒. รายได้เฉลี่ยของเกษตรกรจากการขายข้าวผ่านช่องทางใหม่เพิ่มขึ้น ๒๐% ๓. มีผลิตภัณฑ์ข้าวขาวงูตลาด QR Code ตรวจสอบย้อนกลับออกสู่ตลาดอย่างน้อย ๕๐,๐๐๐ แพ็ค เชิงคุณภาพ: ๑. เกษตรกรมีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเกษตรและการตลาด ๒. ผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นในคุณภาพและแหล่งที่มาของข้าวขาวงูตลาดเพิ่มขึ้น
๗. พื้นที่เป้าหมาย	กลุ่มนาแปลงใหญ่และวิสาหกิจชุมชนผู้ปลูกข้าวในพื้นที่อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์
๘. กิจกรรมหลัก	๑. ต้นทาง (Upstream):

	<ul style="list-style-type: none"> <li>- จัดอบรมและสาธิตการใช้เทคโนโลยีเกษตรแม่นยำ (โดรนเพื่อการเกษตร, เซ็นเซอร์วัดความชื้นในดิน)</li> <li>- สนับสนุนการติดตั้งระบบจัดการน้ำอัจฉริยะในแปลงนาร่อง</li> </ul> <p>๒. กลางทาง (Midstream):</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- พัฒนาแอปพลิเคชัน/แพลตฟอร์มกลางสำหรับจับคู่ธุรกิจระหว่างเกษตรกรและผู้ซื้อ (โรงสี, ผู้ส่งออก)</li> <li>- จัดอบรมการใช้งานแพลตฟอร์มและการเจรจาต่อรอง</li> </ul> <p>๓. ปลายทาง (Downstream):</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- สร้างระบบฐานข้อมูลและ QR Code สำหรับการตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability)</li> <li>- จัดอบรมการสร้างแบรนด์และการตลาดออนไลน์สำหรับผลิตภัณฑ์ข้าวที่ผ่านการรับรอง</li> </ul>
๙. หน่วยงานดำเนินการ	<p>ผู้รับผิดชอบหลัก: สำนักงานเกษตรจังหวัดกาฬสินธุ์, สำนักงานพาณิชย์จังหวัดกาฬสินธุ์</p> <p>หน่วยงานร่วม:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ (ด้านวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี)</li> <li>- ธ.ก.ส. (ด้านสินเชื่อเพื่อการลงทุนเทคโนโลยี)</li> <li>- กรมการข้าว (ด้านมาตรฐานและการรับรองพันธุ์)</li> <li>- DEPA (ด้านการส่งเสริมเทคโนโลยีดิจิทัล)</li> <li>- วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ (ผู้ดำเนินงาน)</li> </ul>
๑๐. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	๓ ปี (ระยะที่ ๑: พัฒนาระบบและอบรม, ระยะที่ ๒: ขยายผล, ระยะที่ ๓: ประเมินผลและสร้างความยั่งยืน)
๑๑. งบประมาณ	<p>แหล่งงบประมาณ:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>๑. งบประมาณพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด</li> <li>๒. กองทุนส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (DEPA)</li> <li>๓. งบประมาณจากหน่วยงานร่วมดำเนินการ</li> <li>๔. สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำจาก ธ.ก.ส. สำหรับเกษตรกร</li> </ol> <p>ประมาณการ: ๑๕,๐๐๐,๐๐๐ บาท (แบ่งตามระยะเวลาดำเนินโครงการ)</p>
๑๒. ผลผลิต (Output)	<ol style="list-style-type: none"> <li>๑. เกษตรกร ๑๐๐ ราย ผ่านการอบรมและสามารถใช้เทคโนโลยีเกษตรแม่นยำได้</li> <li>๒. เกิดแพลตฟอร์มกลางสำหรับซื้อขายข้าวออนไลน์ ๑ แพลตฟอร์ม</li> <li>๓. เกิดระบบตรวจสอบย้อนกลับ (QR Code Traceability) สำหรับข้าวขาว</li> <li>๔. เกิดผลิตภัณฑ์ข้าวขาวที่มีบรรจุภัณฑ์และแบรนด์ที่ทันสมัยอย่างน้อย ๑๐ แบรินด์</li> </ol>
๑๓. ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ (Outcome)	<ol style="list-style-type: none"> <li>๑. เศรษฐกิจ: เกษตรกรมีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้นจากการลดต้นทุนและขายผลผลิตได้ราคาสูงขึ้น เศรษฐกิจฐานรากในพื้นที่เข้มแข็งขึ้น</li> <li>๒. สังคม: เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ลดปัญหาหนี้สิน คนรุ่นใหม่เห็นโอกาสและหันกลับมาทำการเกษตรมากขึ้น</li> </ol>

	<p>๓. สิ่งแวดล้อม: มีการใช้ทรัพยากรน้ำและปุ๋ยอย่างมีประสิทธิภาพ ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม</p> <p>๔. แบรินด์สินค้า: ชาวเขาวงกลายเป็นสินค้าพรีเมียมที่เป็นที่รู้จักและเชื่อถือในตลาดวงกว้าง สร้างความภาคภูมิใจให้คนในชุมชน</p>
--	--

หมายเหตุ : ถ้ามีมากกว่า ๑ โครงการ สามารถเพิ่มตารางได้

## ๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

ตารางที่ ๓๗ แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินงานกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือภายใน ๑ ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน ๒ ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน ๓ - ๕ ปี)		
โครงการยกระดับ ห่วงโซ่มูลค่าข้าว เขาวงสุ์ตลาดดิจิทัล ด้วยเกษตรแม่นยำ และเทคโนโลยี ตรวจสอบย้อนกลับ	๑. บุคลากร: - เกษตรกร กลุ่มเป้าหมาย ๑๐๐ ราย - เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร - นักวิชาการ/ ผู้เชี่ยวชาญ (มหาวิทยาลัย, DEPA) - ผู้ประกอบการโรงสี/ แปรรูป  ๒. งบประมาณ: - งบจัดอบรม, งบ พัฒนาระบบ/แอป พลิเคชัน, งบจัดซื้อ อุปกรณ์สาริต  ๓. วัสดุ/อุปกรณ์: - ชุดสาริตเซ็นเซอร์วัด ความชื้นดิน	กิจกรรมที่ ๑: พัฒนา ศักยภาพการผลิต (ต้น ทาง) ๑.๑ คัดเลือกเกษตรกร กลุ่มเป้าหมาย ๑.๒ จัดอบรมเชิง ปฏิบัติการ "เกษตรแม่นยำ เพื่อลดต้นทุน" (การใช้ เซ็นเซอร์, การวิเคราะห์ ข้อมูลดิน, การใช้โดรน) ๑.๓ ติดตั้งจุดสาริตระบบ จัดการน้ำอัจฉริยะใน แปลงเรียนรู้  กิจกรรมที่ ๒: สร้าง ช่องทางตลาดดิจิทัล (กลางทาง) ๒.๑ พัฒนาแพลตฟอร์ม E-Marketplace สำหรับ จับคู่ธุรกิจ (เกษตรกร- โรงสี-ผู้ซื้อ)	๑. เกษตรกร ๑๐๐ ราย มีความรู้ด้านเกษตร แม่นยำและสามารถลด การใช้น้ำ/ปุ๋ยได้ ๒. เกิดแพลตฟอร์ม E- Marketplace สำหรับ ข้าวเขาวง ๑ ระบบ และ มีผู้ใช้งาน (เกษตรกร/ผู้ ซื้อ) อย่างน้อย ๑๕๐ ราย ๓. เกิดผลิตภัณฑ์ข้าว เขาวงที่ติด QR Code ตรวจสอบย้อนกลับได้ อย่างน้อย ๑๐ แปรนต์/ กลุ่ม ๔. เกษตรกร/ ผู้ประกอบการอย่างน้อย ๓๐ ราย ผ่านการอบรม การตลาดดิจิทัล	๑. ต้นทุนการผลิต ของ เกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการลดลงเฉลี่ย ๑๕% ๒. รายได้จากการขาย ข้าว ของเกษตรกรผ่าน ช่องทางใหม่เพิ่มขึ้น เฉลี่ย ๒๐% ๓. มูลค่าการซื้อขาย ผ่านแพลตฟอร์ม E- Marketplace ไม่ต่ำกว่า ๕ ล้านบาท/ปี ๔. ผู้บริโภค รู้จักและ เชื่อมั่นในแบรนด์ข้าว เขาวง GI มากขึ้น สามารถตรวจสอบที่มา ของสินค้าได้	๑. เศรษฐกิจชุมชน เข้มแข็ง: เกิดเศรษฐกิจ หมุนเวียนในพื้นที่ อัตรา การเติบโตของรายได้ ภาคการเกษตรใน อ.เขา วาง เพิ่มขึ้น สร้างความ มั่นคงทางอาชีพและลด ปัญหาหนี้สิน ๒. สังคมน่าอยู่: คนรุ่น ใหม่มองเห็นโอกาสใน การประกอบอาชีพ เกษตรกรรมในบ้านเกิด ลดการย้ายถิ่นฐาน ชุมชนมีความเข้มแข็ง จากการบริหารจัดการ เทคโนโลยีและแบรนด์ ของตนเอง ๓. เกษตรกรรมยั่งยืน: เกิดต้นแบบ (Model) การทำเกษตรสมัยใหม่ที่ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการใช้ทรัพยากรอย่าง	๑. งบประมาณ จังหวัด/กลุ่ม จังหวัด ๒. กองทุน DEPA ๓. งบประมาณ หน่วยงานร่วม (สนง.เกษตร, สนง.พาณิชย์) ๔. สินเชื่อ ดอกเบี้ยต่ำ (ธ.ก.ส)	ปีที่ ๑: - พัฒนา ระบบและ จัดอบรม  ปีที่ ๒: - ขยายผล และ ติดตาม ประเมินผล  ปีที่ ๓-๕: - สร้าง ความ ยั่งยืนและ ส่งต่อให้ ชุมชน บริหาร จัดการ

	<p>- โดรนเพื่อการเกษตร (เช่า/จ้างบริการ)</p> <p>- ระบบคอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์</p> <p>๔. องค์ความรู้:</p> <p>- หลักสูตรเกษตรแม่นยำ</p> <p>- หลักสูตรการตลาดดิจิทัล</p> <p>- เทคโนโลยี Blockchain/QR Code</p>	<p>๒.๒ จัดอบรมการใช้งานแพลตฟอร์มและการเจรจาต่อรอง</p> <p>กิจกรรมที่ ๓: สร้างมูลค่าเพิ่มและความเชื่อมั่น (ปลายทาง)</p> <p>๓.๑ พัฒนาระบบฐานข้อมูลและ QR Code Traceability</p> <p>๓.๒ จัดอบรม "การสร้างแบรนด์และบรรจุภัณฑ์" และ "การตลาดออนไลน์" ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน/ผู้ประกอบการ</p>			<p>คุ้มค่า สามารถขยายผลไปยังพีชนิตอื่นหรือพื้นที่อื่นได้</p> <p>๔. แบรินด์ "ข้าวเขาวง" มีชื่อเสียงในระดับประเทศและมีศักยภาพในการส่งออกสู่ตลาดสากล</p>		
--	---	---	--	--	---	--	--

## บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาที่ดิน. (๒๕๖๗). แผนที่แสดงกลุ่มชุดดิน อำเภอลำปาง.
- โครงการชลประทานกาฬสินธุ์. (๒๕๖๗). ข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง.
- ที่ว่าการอำเภอลำปาง จังหวัดกาฬสินธุ์. (๒๕๖๗). ข้อมูลเขตการปกครองและสรุปเขตการปกครอง.
- ทรัพยากรน้ำบาดาล เขต ๔ ขอนแก่น. (๒๕๖๗). ข้อมูลบ่อน้ำบาดาล.
- สถานีตรวจอากาศจังหวัดกาฬสินธุ์ และสถานีอุตุนิยมวิทยาเกษตรกาฬสินธุ์. (๒๕๖๗). ข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี.
- สถานีพัฒนาที่ดินกาฬสินธุ์. (๒๕๖๗). ข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน.
- สำนักงานเกษตรอำเภอลำปาง. (๒๕๖๗). ข้อมูลหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร ลักษณะการประกอบอาชีพ และการถือครองที่ดิน.
- สำนักงานเกษตรอำเภอลำปาง. (๒๕๖๗). แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่อ และแผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดิน.
- สำนักงานปศุสัตว์อำเภอลำปาง. (๒๕๖๗). ข้อมูลด้านปศุสัตว์.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอลำปาง. (๒๕๖๗). ข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP.
- สำนักงานสหกรณ์จังหวัดกาฬสินธุ์. (๒๕๖๗). ข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์.
- สำนักทะเบียนอำเภอลำปาง. (๒๕๖๗). จำนวนครัวเรือน และประชากร.
- Agri-Map Online. (๒๕๖๗). แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้และความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว. สืบค้นจาก <https://agri-map-online.moac.go.th/>